

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

TH. GRAAE

MODERNE PROFILER

KØBENHAVN

HENRIQUES & BONFILS.

1892.

O. C. OLSEN & CO., KJØBENHAVN.

INDHOLD.

I. Jakob Scavenius	Side	1
II. Fritz Oldenburg	—	21
III. Rosenørn-Lehn	—	27
IV. Kaptejn Rovsing	—	34
V. N. J. Larsen	—	53
VI. N. Neergaard	—	57
VII. Mogens Frijs	—	63
VIII. Harald Jensen	—	72
IX. Emil Christiansen	—	76
X. Ludvig Bramsen	—	81
XI. Chr. Skeel Wassard	—	87
XII. Raadmand Bülow	—	92
XIII. Crone	—	99
XIV. Bille	—	111
XV. Baron Åkerhjelm	—	120
XVI. Louis Pio	—	126
XVII. Professor Frederiksen	—	139

I.

JAKOB SCAVENIUS.

I Midten af forrige Aarhundrede levede og trivedes vel oppe i Skagen en drittig Køb- og Kromand, Hr. *Peder Brønnum*.

Søn af fattige Fiskere, i sin Ungdom vant til at plaske rundt langs Kysten, gjorde han selv aldrig Forsøg paa at hæve sig over sine gamle Standsfæller. Men da der den 2den April 1751 fødtes ham en liden Søn, *Jakob Brønnum*, besluttede han at tage Hul paa Sparepengene for at give denne en lærd Opdragelse.

I 1770 dimitteredes Jakob Brønnum fra Aalborg Latinskole, og, som Skik og Brug var, fik han i det latinske Testimonium Binavnet *Scavenius* (Skagboen).

Længe holdt han ikke ud at være herhjemme.

Forholdene var ham for indeklemte, hans kraftige, sunde Natur higede mod Eventyr; det varme Fiskerblod, der rullede i hans Aarer,

trængte til at rase ud, og i 1776 tog han Ansettelse i det ostindiske Handelskompagnis Tjeneste.

Samfulde 16 Aar tilbragte han i Ostindien, færdedes mellem lumske Malayer og gazelleøjede Hindupiger. Fra den indiske Periode lyder mystiske Sagn om hans Levevis og Livsgærning derovre, Sagn om Giftermaal med skønne Kvinder af indfødte Fyrsteslægter, Sagn om vovede Fragtfarter i letsejlende Dschonker.

Saa meget er sikkert, at da *Jakob Brønnum Scavenius* i 1792 vendte tilbage til Danmark, var han en sat og verdenserfaren Nabob, der med klog Beregning nedlagde sit velerhvervede Guld i sjællandsk Muldjord, i Gjorslev m. m., i Klintholm paa Møen.

Han var en Mand med mange Interesser. Han yndede videnskabelige Sysler, anvendte betydelige Summer paa Anskaffelsen af et righoldigt Bibliotek og udsatte i 1815 en Præmie for den bedste Skildring af det danske Sprogs Grænser og Skæbne i Sønderjylland.

Snart blev han en virksom og fremsynet Godsejer. Han udskiftede Markerne, hegnede og fredede Skovene, hævdede Agerbruget, øgede Kridtproduktionen, søgte paa forskellig Vis at bedre Bøndernes tunge Kaar.

Som Etatsraad døde den skagenske Kromands Søn.

Hans ældste Søn, *Peder Brønnum Scavenius*, var en dygtig og viljestærk Personlighed, en myndig og stræng Herre, en inkarneret Reaktionær. Som Stænderdeputeret hørte han til den Gruppe, *Topsøe* ikke uden Grund har karakteriseret som »forstokkede Aristokrater«, »daarlige Udgaver af mecklenborgske og prøjsiske Junkere«; som kongevalgt Medlem af den grundlovgivende Rigsdag stod han fremmest i Grundlovs-Protestanternes Række.

Den 12te September 1838 saa *Jakob Frederik Scavenius* første Gang Dagens Lys; ved Patent af 23de December 1843 ophøjedes Faderen i Adelsstanden.

Kroværtens Sønesøn døde som Kammerherre og Adelsmand, men Jakob Scavenius er til al sin Sorg ikke født med Adelsmærket paa sin Pande.

De Scaveniers Vaaben er ret betegnende:

I Feltet ses en gylden Springbuk med skællet Fiskehale. Ovenover en Hjelm med nedslaaet Vizir; fra Hjelmspidsen springer frem en Sømand, der i sin højre Haand holder et Anker, i den venstre et Rejegarn.

*

*

*

Fra Metropolitanskolen dimitteredes Jakob Scavenius i 1857; som Kand. polit. med første Karakter afsluttede han i 1863 Universitetsstudiet.

I Studenteraarene søgte Scavenius, der er et klart og livligt Hoved, Omgang med den Tids *forts esprits* og letlevende Dandys uden at lade sig skræmme af, at de ikke var *fødte*. Livsglad og kærnesund, som han var og er den Dag idag, veg han ikke tilbage for et lystigt Lag, skal have været farlig for mangen en Ungmø.

Han var Medlem af et Par halvt selskabelige, halvt Diskussions-Klubber: »Klubben af 8de Maj« og »Debatklubben«.

Dér lærte han at kende senere Meningsfæller og Modstandere, *Carl Carstensen* og *Holstein-Ledreborg*, *Ingvar Hjerrild* og *H. C. Holch*. Han lyttede spændt efter *Robert Watts* eventyrlige Fortællinger, gottede sig over *Carl Drebolts* snurrige Brandere, skoggerlo ad *Vilh. Bergsøes* vidtflyvende Fantasteri, beundrede *Frederik Algreen-Ussings* spillende Aand og kaustiske Vid.

I »Debatklubben«, der havde til Formaal at indøve Medlemmerne i at føre en »logisk, stringent og sømmelig« Diskussion, vaagede han, *qua* Præsident, strængt over, at de stridende Parter titulerede hinanden Hr. — Kun med Overvindelse fandt han sig i, at Algreen-Ussing fik indført følgende Lovændring:

»Dog gælder dette ikke Medlemmet Sørensen, da han muligvis kunde tage slig Tiltale fortrydelig op«.

Herved sigtedes til den saakaldte *runde Sørensen*, nu velbestalter Borgmester i Rødby.

Det synes forøvrigt, som om den senere Kultusminister alt i Rusaaret nærede Interesse for Theologi. I hvert Fald hedder det i et Brev fra Algreen-Ussing til *Frederik Bøegh* af 13de Juli 1857.

»Dernæst arbejder Jakob Scavenius og jeg paa — ja, gæt én Gang, gæt ti, hundrede Gange, og De gætter endda ikke paa — en Udødelighedens Dogmatik, set alene fra Troens og Følelsens Standpunkt! Hvem skulde tro, at J. S. og jeg skrev religiøse Athandlinger i vor Sommerferie? Nej, de er jo dialektiske!«

Efter at have absolveret Embedseksamen foretog Scavenius en længere Udenlandsrejse til Tyskland, Schweiz og Italien, hvor han opholdt sig, da Krigen udbrød. Scavenius rejste straks hjem, gik frivillig med og deltog som Officersaspirant i den hæderløse Kamp paa Als den 29de Juni. Han skal have været en rask Soldat, efter Sigende endog med Pistolen i Haand tvunget sin Deling til at gaa paa, i hvert Fald blev han dekoreret med Danebrogs-mændenes Sølvkors.

Snart efter kastede han sig ind i den politiske Strid, der *inden* Fredsslutningen indlededes ved *Orla Lehmanns* Forespørgsel.

Det saa trist ud herhjemme i Foraaret 1865: De tunge, uheldsvangre Skyer fra 1864

trak fra Tid til anden over den politiske Himmel. Oplivende paa Landskabet virkede ejheller Minderne om Dagene efter Tilbage-toget fra Danevirke samt de stadig tilbagevendende, haanende Angreb, som *Ploug* og *Bille* rettede mod Kongefamilien.

Paa en Maade kan det ikke benægtes, at saa vel »Augustforeningen« som »Oktoberforeningen« var ret tidssvarende. En Sammenlutning mellem »de store og de smaa Bønder« kunde godt have ført til et heldigt Resultat. Naar dette ikke skete, og naar Gaardmændene blev trukne til Vands af Godsejerne, laa det for en Del deri, at *J. A. Hansen* manglede baade moralsk og pekuniær Modstandskraft overfor Herremændenes fagre Ord og gyldne Løfter.

Under disse forplumrede Forhold debuterede Scavenius som Politiker.

Den 22de Maj 1865 afholdtes et stærkt besøgt Vælgermøde i Storehedinge. Det galdt om at finde en Kandidat til Rigsraadets Folketing.

Paa Tribunen saas *Albertis* jakobinske Ansigtstræk og stive Halsbind. Endvidere fire Prætendenter: En lokal Gaardmand og en grundtvigiansk Skolelærer, Pastor *Mørck-Hansen* — kendt som quasi-videnskabelig, slesvigsk Historieskriver samt fanatisk Ejder- og Reaktionspolitiker — og saa *unge Scavenius*, som

han fra den Dag af og helt ind i Halvfjerdsene benævnedes af »Fædrelandet« og »Dagbladet«.

Med den ham egne, noget friskfyragtige Ærlighed, han har bevaret som moden Politiker, tog Scavenius straks Bladet fra Munden:

»Jeg er ikke blot reaktionær, men ogsaa Medlem af »Augustforeningens« Repræsentantskab. Da det national-liberale Parti har styrtet Landet i Ulykke ved den Afsindighed, hvormed det har begyndt en haabløs Krig imod to Stormagter uden at forberede Forsvarsvæsenet, saa anser jeg det for nødvendigt, at Godsejer- og Bondestanden slutter sig sammen mod disse Frihedens sande Fjende. Selv har jeg trods disse mine Anskuelse frivillig deltaget i Kampen, navnlig i Forsvaret af Als.«

Og i en Replik søger han atter at gøre et Nummer ud af, at han — som saa mange andre — gik frivillig med, da det kneb:

»Jeg har bevist min Danskhed ved at deltage i Forsvaret for Als.«

I en Korthed har man i disse Udtalelser den reaktionære Folketingsmand og krigerske Kirkeminister fuldt færdig. Forøvrigt er der noget usmageligt i denne idelige Pukken paa, at man har været blandt Fædrelandets Forsvarere, og det bliver ikke bedre, da »gamle Scavenius« paa selve Valgdagen anbefalede sin haabefulde Søn i følgende Ord:

»Da den sidste ulykkelige Krig udbrød, var min Søn paa Rejse i Tyskland, Schweiz og Italien. Ufortøvet ilede han hjem og — uden at jeg kunde kalde ham tilbage — gik som frivillig med og fik Danebrogskorset, som nu hænger paa hans Bryst«.

Dette med Sølvkorset er ikke uden Effekt og har maaske paavirket gamle Krigskammerater blandt Vælgerne, men slig indbyrdes Familieros er lidt ufin.

Selve Valgdagen var Jakob Scavenius mere maadeholden i sine Udtalelser. Han ønskede vel en stærk Regering, men han var ikke længer reaktionær, vilde ikke Grundloven og Pressefriheden til Livs:

»Jeg og mine Venner vil blot værne om Kongens Ære. *Bladskriblere* skal ikke ustraffet kunne fornærme Hans Majestæt, ja, endog opkaste Tvivl om hans Adkomst til Rige og Trone«.

Endvidere fordømte han i stærke Udtryk Skandinavismen, ja, betragtede den nærmest som en Art af Landsforræderi; — nu (i det aabne Brev af $\frac{2}{8}$ 91) tager han Ordet for et skandinavisk Forsvarsforbund.

Han valgtes med 798 St. mod 723.

I en Serie Artikler: »Forfatningssagen i Rigsraadet«, — med hvilke *Topsøe* debuterede i »Dagbladet« som politisk Forfatter, — be-

tegnes Scavenius's Valg som en politisk Frugt af Menigmændenes og Reaktionens Forbindelse.

Den unge, 27aarige Rigsdagsmand havde lidt vanskeligt ved at finde sig til Rette mellem de vadmelsklædte Forbundsfæller. Under Grundlovsforhandlingerne gjorde han Forsøg paa at indtage et Særstandpunkt, men »Morgenpostens« strænge Røst kaldte ham i Tide bort fra denne fordærlige Vej, og der gik Aar, inden han atter syndede.

Den 4de Juni 1866 valgtes Scavenius til Medlem af Rigsdagens Folketing. Indtil Dato har han holdt Stillingen trods skarp Modagitation.

Naar han hidtil har sejret, skyldes det for en Del hans personlige Elskværdighed og kloge Humanitet som Godsherre, dels den Omstændighed, at hans Modkandidater — paa en enkelt Undtagelse nær — har været lokale Ubetydeligheder eller politiske Levebrøds mænd af 3die, 4de Rang.

Unge Scavenius var ikke veltalende. Han hakkede og stammede i det, havde Møje med at finde prægnante Udtryk for sin Tanke. Naar han havde endt en af sine, oftest meget korte Taler, slog han med Nakken og snurrede rundt som en Top paa højre Hæl. I Aarenes Løb har han lært at holde længere og sammenhængende Foredrag, men stadig snurrer han rundt som en Top, naar han stopper.

En Aarrække igennem fulgte han trofast Trop med Bønderne, skønt han i sit inderste var en inkarneret Aristokrat. Men Forholdenes Magt var stærkere end Overbevisningen, og hans Stilling lettedes ved det uforsonlige Nag, han nærrede til de National-Liberale. Han blev valgt ind som Medlem af Finansudvalget, stod i det hele paa en personlig god Fod med sine politiske Fæller, hvis selskabelige Uslebenhed ikke generede Scavenius, der aldrig har lidt af fornem Blaserthed.

Efterhaanden blev Kløften mellem ham og Venstre for gabende, og efter Valgene i 1872, da Oppositionen fik Flertal i Folketinget, sank han, om end ikke uden Overvindelse, i Armene paa Regeringspartiet.

Under Adressedebatten i Marts 1873 udtalte han saaledes:

»Jeg nærer ikke nogen særlig Tillid til Regeringen [*Holstein-Holsteinborg — Hall*], men jeg nærer Mistillid til den Regering, som muligvis kunde komme efter Adressens Vedtagelse. Den statsretlige Doktrin er den i Adressen udtalte Undervurdering af Landstingets grundlovmæssige Ligeberettigelse.«

Og under Finanslovsnægtelses-Forhandlingerne i Oktober s. A. erklærede Scavenius:

»Jeg vil til det yderste støtte Modstanden mod Venstre, skønt jeg ikke ynder Ministeriet,

og jeg nærer ingen Frygt for, at Kampen skal ende med Flertallets Sejr.«

Samtidig og med lignende Motivering svingede *Lars Dinesen* over fra Venstre til Højre. Og hvor nødig end Scavenius *nu* vil være ved det, nægtes kan det dog ikke, at Dinesen saa vel den Gang, som senere i en Række af Aar, øvede en stor Indflydelse paa den unge Gjorslevherre og saa at sige var hans politiske Gudfader.

Trods denne Svingning stemte Scavenius i December 1873 for den antiministerielle *Schjærringske* Adresse. Det var overhovedet først, efter at *Estrup* var kommet til Roret, at den senere Kultusminister ret for Alvor blev ministeriel.

Jakob Scavenius kom snart til at spille en **betydelig** Rolle indenfor Højre-Partiet.

Han blev Mindretallets Ordfører under Finanslovens Behandling, Fører for Folketingets Højre.

I Reglen var han i Debatten gemytlig og elskværdig. Af og til steg dog Junker-Nykkerne ham til Hovedet, som da han i en Replik til Prof. *Frederiksen* udslyngede en utilsløret Trusel om Udfordring. Det lykkedes *Hall* — der i Parantes bemærket var en stor Skælm — at mægle mellem de to Hanekyllinger.

Ved en anden Lejlighed var det snarest

en Standsfælles hede Vine, der bragte ham ud af Ligevægt.

Der var Aftenmøde i Folketinget, Kl. 8—9 arriverede Scavenius i sort Kjole og hvidt Slips.

Zahle havde Ordet.

Saa tog Scavenius til Genmæle og replicerede i Udtryk som disse:

»Jeg tror min Sandten, at det ærede Medlem, der sidst talte, er gal — —.«

Tingmændene stirrede forfærdet paa hverandre; *Krabbe* greb nervøst om Formandsklokken. Men da Scavenius, smilende over hele Ansigtet, vedblev at overdænge *Zahle* med Grovheder, fattede man Situationen. Snart genlød Salen af undertrykt Latter; ja, selv *Casse* trak saa smaat paa Smilebaandet.

Det er en Selvfølge, at *Berg* tog stærk Applaus, da han senere bemærkede:

— »Det ærede Medlem for Præstø Amts første er nok i Aften paa Højden.«

*

*

*

Under de Forhandlinger mellem Landstinget og Folketinget, som den 15de Maj 1875 førte til en Finanslov og til Ministeriet *Fonnesbechs* Fald, spillede Folketingsmanden fra Præstø første en ledende Rolle; — det var jo *Fætter Estrup*, der kom til Roret.

Da Højres Chef, den for sin Viljestyrke saa vidt berømte Estrup, ikke havde Rygrad nok til at holde Stand overfor de underjordiske Angreb, der rettedes mod Kultusminister *Fischer* af noget saa slattent og uvederhæftigt, som det nynational-liberale Bundfald, — ja, saa maatte *Fischer* gaa, og under 24de August 1880 behagede det Hs. Majestæt at udnævne Jakob Scavenius til Kirke- og Undervisningsminister.

I Juli 1891 behagede det Hs. Majestæt at entledige »efter Ansøgning og i Naade« Kammerherre J. F. Scavenius og give det ham hidtil betroede Embede til Hr. C. Goos, Prof. juris, Kirkeværge m. m. —

Hr. Estrup lod i sin Tid *Fischer* falde, en halv Snes Aar efter svigtede han Scavenius, og det var ikke andet, end hvad man kunde vente.

Naar ens højeste Maal er at beklæde Ministertaburetten i en Menneskealder, gaar man ikke mod de herskende Strømninger.

Og hverken *Fischer* eller Scavenius var Folk efter Farisæernes Hjærte. De yndede ikke skummel Pietisme, ej heller flad Folkekirkelighed, imponeredes ikke af Universitetets tomme Glimmer, vovede endog at lægge et godt Ord ind for *Georg Brandes*.

Saa faldt de, ti — som *Steffensen* og *Dinesen*, *Berntsen* og *Bojsen* siger — den fra Fædrene overleverede Tro skal fremfor alt

bevares, Trønens bedste Forkæmpere findes ved Alterets Fod.

Men medens Fischer ydmyg fandt sig i sin Skæbne og endte sine Dage paa Frederiks Hospital, bøjer Godsherren til Gjorslev ikke sin stolte Nakke, men sætter haardt imod haardt.

Umiddelbart efter Afskedigelsen trak han sig vred i Hu tilbage til det fædrene Herresæde, og snart udspyede Victoriapressen ikke mindre end 1200 Linier: *Til mine Vælgere!*

Det er et fuldstændigt Opgør, Scavenius foretager med sin 11aarige Ministervirksomhed, et Opgør, der vidner fordelagtigt om hans Energi og Selvstændighed, om hans Fordomsfrihed og politiske Fremsyn, absolut ufordelagtigt om hans Respekt for Loven og Sans for konstitutionelle Former.

Med stor Aabenhed — der forøvrigt er ret tiltalende specielt under Hensyntagen til det sig stadig bredende Hykleri — erklærer han uden videre, at han af Hensyn til den saakaldte Forsvarssag har ønsket en Konflikt mellem Regering og Folketing samt gjort sit til at fremtvinge den.

Særlig interessant, om end ikke ganske uventet, kommer Oplysningen om, at Scavenius havde en væsenlig Andel i, at der i 1884 — efter det københavnske Højres Valgnederlag — ikke fandt noget Regeringsskifte Sted.

Derimod er det en gammel Nyhed, at Scavenius — støttet til Selvbeskatningsbevægelsen, i hvis Rejsning han gennem underordnede Mellemlid havde Lod og Del — ligefrem har tvunget *Estrup* til at sætte paa Programmet den *Livssag*, som denne saa ofte havde ladet falde.

Scavenius udbryder et Steds: »For at et Folks Aandsliv ikke skal stagnere, er det nødvendigt, at der ogsaa udadtil dog er en Mulighed for en Bedrift«.

Man venter herefter en ren og klar Udtalelse om, at vi — i Alliance med Tysklands Fjender — skal ved Lejlighed gøre Forsøg paa med Vaabenmagt at tilbageerobre Nord-slesvig, men man bliver heldigvis skuffet.

Gudskelov! Hr. Scavenius vil ingen Revanche-krig mod »et stort og mægtigt Land som Tyskland.« Han »beundrer ganske vist den franske Aand og Kultur«, men han vil ikke gaa paa »politiske Eventyr« med Frankrig, ej en Gang med Frankrig og Rusland. Han attraaer overhovedet ikke Forbund med nogen Stormagt, ønsker kun et skandinavisk Forsvarsforbund og saa en københavnsk Befæstning, der kan udholde en 4—6 Maaneders Belejring.

Her synes at foreligge en Selvmodsigtelse. Ti det kan dog ikke være Hr. Scavenius's Mening, at et Par Maaneders Forsvar af København skal betragtes som en Bedrift *udadtil*.

Eller maaske er Hr. Scavenius for en Gangs Skyld bleven Diplomat?

Med Selvfølelse, erklærer den fhv. Minister, at han paa sin Administrations Omraade har opnaaet »ret store Resultater«, »gennemført *usædvanlig*, ja uventet meget«.

Hvad har han i Grunden udrettet?

Han har — trods Hof- og Universitetskredses indflydelsesrige Modstand — sat *A. D. Jørgensens* Valg til Rigsarkivar igennem og efter dennes Initiativ faaet Arkivvæsenet hensigtsmæssigt ordnet. Og saa har han ladet paabegynde et Par Musæumsbygninger, opført polyteknisk Lærestalt og Aalborg Latinskole, skabt en dramatisk Elevskole og et Kirkeraad, — og saa ikke mere.

Ti *at* han har efterladt det kgl. Theater i en fuldstændig Opløsningstilstand, *at* han ikke har gjort andet for Almueskolevæsenet end tabe en Sag ved Højesteret, *at* han ved Kunstakademiet har fremtvunget et Par saakaldte »Reformer«, der ikke tilfredsstiller nogen, *at* han har sat en ny og tarvelig Lap paa juridisk Eksamens slidte Klædning, *at* han ikke har turdet følge sin egen Opfattelse og afskaffe Græsk i de højere Skoler, *at* han ikke har gjort Skridtet fuldt ud med Hensyn til Retskrivningsreglerne, — det er kun for en grumme beskeden Mand »ret store Resultater«.

Paa ét Punkt bør der ydes den afgaaede Kultusminister fuld Anerkendelse:

Han har søgt at dele Sol og Vind lige mellem Forfattere og Kunstnere af de forskellige Retninger, og han har *aldrig* ved Uddelingen af Understøttelser paa Finansloven ladet sig paavirke af *politiske* Hensyn.

Men derfra og til at slaa op Hr. Scavenius som en Aandsfrihedens og Humanitetens Repræsentant er der unægteligt et stort Spring.

Det er muligt, at Godsherren til Gjorslev har Hjærtelag for de Smaa og de Fattige, men ikke destomindre nedlagde Kultusministeren i sin Tid Forbud mod, at det kgl. Theaters Skuespillere assisterede ved den paatænkte Kasinofest til Fordel for *Studentersamfundets Retsbælp*. Og i det aabne Brev hedder det udtrykkeligt:

»Eksempelvis mener jeg naturligvis ikke, at rent ud socialistiske Forfattere bør understøttes — —«.

Forøvrigt advarer han mod den aandelige Reaktions Fare, der staar i Forbindelse med den nuværende Sammensmælningspolitik, og med en journalistisk Finhed, der ellers ikke særkender Scavenius's Pen, giver han *Goos* et alvorligt Hib, i det han med slet skjult Ironi skriver:

»Han maa antages efter sin Fortid ikke at

ville gaa i en smaatskaaren Fanatismes Lede-
baand«.

Som sit store Forbillede, *Eneboeren paa Friedrichsrube*, trak han sig tilbage for i Land-
livets Ro at udpølse Hævnplaner mod dem,
der havde styrtet ham. Og der er i det hele
trods al iøjnefaldende Ulighed nogle Berø-
ringspunkter mellem disse to — *sans comparai-
son* — faldne Storheder.

I Ungdommens Aar raske, stærktlevende
Studenter, Folk, der hyldede Ordene:

Wer nicht singen, trinken und lieben kann,
Den sieht der Bursch voll Mitleid an.

Men ogsaa Mænd, der ikke var bange for
at sætte Livet paa Spil, hvad enten det nu var
i Fægtesalen eller paa Valpladsen, ved Königs-
grätz eller paa Als.

Som Politikere har de ikke lidt af smaa-
ligt Principrytteri: *Bismarck* har støttet sig
snart til de National-Liberale, snart til *Kleist-
Retzows* Gruppe, et Øjeblik koketteret med
Ferdinand Lassalle; *Scavenius* blev sat ind i
Folketinget ved Hjælp af Bondevennerne, har
senere hørt til de mest yderliggaaende Gods-
ejere, har en kort Stund smilt venligt til Brø-
drene *Brandes*.

»Von Fall zu Fall« var deres ledende
Valgsprog. Ingen af dem har været synderlig
ængstelig for at bryde Loven, naar det galdt

om at sætte noget igennem. Begge yndede de fra Tid til anden at rasle med Sablen, men Bismarck bar Staal ved Lænd, Scavenius kun en Bliksabel.

De er faldne, ikke saa meget paa Grund af politiske Fejlgreb og Uoverensstemmelse med Kolleger, som formedelst en vis Kantethed og Umedgørlighed. Og saa har aarelange Intriger — Intriger, der strækker sig fra Hofkredse til de mest obskure — havt sin ikke uvæsenlige Andel i deres Fald.

Mens de var ved Magten, blev de som faa angrebne af Oppositionen. Saa snart de var styrtede, blev de svigtede af Tilhængere, der tidligere havde logret for dem. Og deres Privatliv blev gennemheglet af gamle Fæller.

Begge har de havt et aabent Blik for Pressens Magt, og de har ikke undladt at benytte den: Bismarcks Forhold til den tyske Presse er kendt nok; gennem en Aarrække har *Dagens Nyheder* ladet sig inspirere af Scavenius, der indtil det sidste Par Aar har støttet Bladet med Raad og med Daad.

Som Privatmænd søger de fremdeles at gøre sig gældende gennem Pressen.

Man har i sin Tid kaldt *Estrup* for *Danmarks Bismarck*, en Betegnelse, der passer meget slet paa denne Inkarnation af dansk Spidsborgerlighed.

Skal der endelig være Tale om, at vi herhjemme har en *Bismarck le petit*, saa bliver det *Jakob Scavenius*. I Vinter fik *Goos* en Forsmag herpaa, og næste Samling vil det forenede Højre ret ofte høre ubehageligt nyt fra

Eneboeren paa Gjorslev!

II.

FRITZ OLDENBURG.

(28/3 1828—25/9 1890.)

Pludselig og uventet kom Budskabet om Godsejer *Oldenburgs* Død.

Vel var han over de Treds, men han var legemsstærk og aandsfrisk som faa. Efter al Sandsynlighed vilde han endnu i en Aarrække have kunnet fortsætte den Kamp mod *Estrupiatet*, som han i det sidste Decennium havde ført med en Ihærdighed, en Sagkundskab og en Voldsomhed, der er ukendt herhjemme.

Han hørte til Københavns kendte Ansigter.

Hver Dag Kl. 2—3 saas han spaserende ned ad Ruten; næsten altid ene, hilsende forholdsvis faa. Dog var han kendt af mange, ti hans Ydre paatvang uvilkaarlig Opmærksomhed.

En kraftigbygget, middelhøj Skikkelse; hvidt Haar og svært Fuldsæg; en velformet,

letkrummet Næse; et skarpt, gennemborende Blik.

En Mand, der gik sikkert paa sine Ben uden at se til Højre eller Venstre; et myndigt, næsten despotisk Udtryk i det markerede Ansigt.

Kort sagt, en Personlighed, der var som skabt til at bære en Paschas rigtsmykkede, magtforkyndende Dragt.

Kunde man ikke kalde ham Journalistikens *Ali Pascha*?

Dog Lignelsen halter. Ti Oldenburg, der atter og atter dvælede ved Ordet: »Magt er Ret«, var en General uden Hær. Han fulgte ingen Mand, ingen Mænd fulgte ham, men hans Pen var saa hvas, hans Argumentation ofte saa overvældende, at hans Ord — til Trods for hans ensomme Stade — undertiden trængte igennem.

Hans Bladartikler havde en Pjeces Indhold; hans Pjecer svulmede op til Bøger. Desuagtet var han mere Journalist end Forfatter.

Hans militær-politiske Produktion var anlagt paa Virkning i Øjeblikket; han besad den fødte Journalists aldrig svigtende Blik for Aktualitetens Betydning, men han evnede ikke at begrænse sig.

Han skrev logisk og stringent, men Kapt. *Rousing* har ikke saa ganske Uret, naar han i »Tre Vonner« siger: »At sidde som afdøde

F. Oldenburg i sit Ansigts Sved og skrive stilstisk stringent omkaps med *Spinoza* og *Søren Kierkegaard* efter en logisk Snor alene for at tage sig ud som Forfatter, er taabeligt paa en Tid, da den hele Forstaaelse paa Forhaand er organiseret som en Bataillon, der gør alt paa Kommando«.

Frederik von Oldenburg er født den 14de Marts 1828 i en stille, jysk Landsby, Højbjerg. Hans Fader var Præst, men der rullede Krigerblod i hans Aarer. Nedstammende fra en gammel mecklenburgsk Adelsslægt talte han blandt sine Forfædre haardhændede Junkere og raske Officerer. I Midten af det 17de Aarhundrede indvandrede en Oldenburg; Oldefaderen var dansk General.

Som ung Forstkandidat var han i Aarene 1855—61 ansat ved Forstvæsenet i Slesvig; senere har han beskæftiget sig med større private Reguleringsarbejder; fra 1861—63 skrev han under Navn i »Fædrelandet« en Række indgaaende og yderst skarpe Artikler om Statens Skovbrug; i 1868 købte han nær Hesselholm i Sverrig en større Skovstrækning, Oretorp.

Han har gentagne Gange foretaget Rejser i Udlandet, Sverrig-Norge, Holland og Belgien, Tyskland, Frankrig og Italien.

Som yngre Mand havde han Lejlighed til at gennemskue de skæbnesvangre Brøst, der hæftede ved den slesvigske Administration.

Fra det Øjeblik af var han en Modstander af national-liberal Politik og Statsmandskunst, denne sælsomme Blanding af vildtflyvende Fantasteri og snobbet Snusfornuft.

I de modne Manddomsaar har han paa nært Hold iagttaget Tysklands voksende Magtstilling, med Interesse fulgt tysk Militærlivs Udvikling, tyske Hærføreres strategiske Planer.

Det var først efter aarelang Overvejelse, efter grundigt Studium, at Oldenburg atter mødte frem.

Under et Otium, der strakte sig over en halv Snes Aar — tilbragt paa Oretorp, i Svendborg og Helsingør — forberedte han sig. Han fulgte med Opmærksomhed Rigsdagens og Pressens Forhandlinger, læste historiske og politiske Forfattere, stod ogsaa i personligt Forhold til enkelte højere Officerer.

Atter og atter studerede han sin Yndlingsforfatter, *Søren Kierkegaard*, beskæftigede sig en Aarrække igennem med Integral-Differentialregning.

Og da han saa omsider i 1881 kastede »Strategi og Politik« midt ud imellem Højre og Venstre, viste det sig, at han havde lært nogen Dialektik af Søren Kierkegaard, logisk Stringens af Mathematiken.

Nu fulgte de Aar efter Aar, disse opsigtsvækkende Pjecer, disse hvasse Bladartikler. Snart søgte man — baade Højre og Venstre —

at overvælde ham med Haansord, snart at tie ham til Døde; saa lokkede man fra en Side, fnøs fra en anden Kant.

Intet bed paa Oldenburg, og hans Pjecer fik rigelig Afsætning: »Strategi og Politik« samt »Forlig eller Revolution« udkom i andet Oplag; »Statskup« reves bort i Løbet af 8 Dage; »Tre Problemer« er næsten udsolgt. Paa anden Maade er hans Virksomhed forøvrigt bleven anerkendt af Mænd tilhørende begge Partier: Et Par Dage, efter at »Forlig eller Revolution« var udkommet, laa *Liebes* Visitkort paa Oldenburgs Bord, og kort efter indfandt *Jens Busk* sig.

Oldenburg stod absolut udenfor, om end ikke over Partierne. Han har ingensinde søgt at træde i nærmere Forbindelse med ledende Politikere, har med en Fornemhed, der er sjælden nuomstunder, holdt sig borte fra praktisk Politik, i Afstand fra Masserne. Under den politiske Strid, der i de sidste Snes Aar har været staaende herhjemme, har han aldrig afgivet sin Stemme, ikke overværet et eneste politisk Møde.

Denne hans Fjærnhed og upersonlige Deltagelse har havt sine Fordele og givet hans Produktion en vis Originalitet, men det kan heller ikke nægtes, at hans Upartiskhed meget ofte fik et uvirkeligt Præg, der svækkede Betydningen af hans Ord.

Som Politiker var han konservativ uden at være reaktionær; som Journalist hensynsløse end nogen anden. Men ét forsoner — det er den umiskendelige Sandhedssøgen, der særkender hans Skribentvirksomhed. Og det er udenfor al Tvivl, at han hverken søgte privat Fordel eller attraaede politisk Magtstilling, ejheller tilfredsstillede han personligt Nag. Derimod kan det nok være, at en god Slump Forfængelighed var med i Spillet, og hans Selvklogskab, hans Selvforgudelse var grænseløs.

Han havde kun Respekt for en eneste Mand i det hele Universum, og han hed —
Fritz Oldenburg!

III.

ROSENØRN-LEHN.

(28/5 1821—21/5 1892.)

Baron Otto Ditlev Rosenørn-Lehn, der døde som Ungkarl, hørte til Danmarks største Lensbesiddere.

Han var Besidder af Baronierne Lehn og Guldborgland, tilsammen ca. 1000 Tdr. Hartkorn, bestaaende af 6 Hovedgaarde og ca. 4500 Tdr. Land Skov foruden Bøndergods, Kirke- og Kongetiender. Endvidere Fideikommiskapitaler til et Beløb af ca. 3 Millioner Kroner.

Hertil Ejer af Hovedgaarden Kiding i Sundeved samt Herregaardene Aarup ved Aabenraa og Rössjöholm i Skaane.

Rosenørn-Lehn blev Student i 1841, men opgav efter et Par Aars Forløb Universitetsstudiet uden dog derfor at ophøre med at øge sine Kundskaber.

Hans medfødte Kunstsans udvikledes ved talrige Besøg i Udlandet. Og paa hans Ejen-

domme, navnlig Orebygaard, findes en rig- holdig og delvis værdifuld Samling af Malerier. Faa Rigmænd har i Gærning støttet den danske Malerkunst som den afdøde Udenrigsminister. Og naar der paa hans Herresæde findes for- skelligt umodent og aandløst Makværk, da skyldes det ikke alene Mangler ved hans Blik paa Kunsten, men i mange Tilfælde hans gode Hjærte og varme Interesse for et ethvert ungt, opdukkende Talent.

Han er ofte bleven skuffet, ublu Veksler er der blevet trukket paa hans Godlidenhed af Kunstens Bohêmer, men trods alt havde han vanskelig ved at sige Nej til en Kunstner, der søgte hans Hjælp:

— Jeg er saamænd ofte bleven narret, plejede han at sige med et stille Smil.

Overfor den moderne Malerkunsts mere fremskredne Mænd stod han temmelig ufor- staaende. Han var paa dette, som paa alle andre Omraader, en konservativ, lidet perfek- tibel Natur.

I Orebygaards pragtfuldt restaurerede Sale havde han samlet sammen et anseligt Bibliotek, politiske Pjecer og Aviser i Hundredevis, mæg- tige Svineskindsfolianter, Bibler og andre Stor- værker i gamle Bind forzirede med sære Mes- singbeslag.

Han var dog ingen videnskabelig uddannet Biblio- fil. Der findes forholdsvis faa sjældne

Udgaver, der er intet System i hans Bibliotek, men mange Penge har det kostet.

Som Antikvitetssamler var han ligeledes alt andet end fejlfri, og han blev ofte ført bag Lyset af omrejsende Prangere.

Den afdøde Udenrigsminister var Direktør for den kgl. Malerisamling og den kgl. Kobberstiksamling, Meddirektør for det *Raben-Lewetzauske Fond* og det *Classenske Fideikommis*, Medlem af Maribo Amtsråd, Bestyrelsesmedlem for det nationalhistoriske Musæum og den lolland-falsterske Jernbane, Medejer af og Kontrolkommitteret ved »Lolland-Falsters Stiftstidende«, der i sin Tid blev købt af en Del lolland-falsterske Jorddrotter.

I disse forskellige Stillinger har ingen havt Grund til at klage over den Afdødes Partiskhed eller Uomgængelighed, og naar han i 1883 ikke blev genvalgt som Repræsentantskabsformand i Kreditkassen for Østifternes Landejendomme, da skyldes det udelukkende socialpolitiske Hensyn. Da Flertallet af Repræsentanterne var Venstremænd, ønskede de, hvad man forøvrigt ikke kan fortænke dem i, at have en Meningsfælle til Formand og valgte derfor den thv. Hørupper, nuværende Løsgænger, Folketingsmand *Peder Pedersen*.

Rosenørn-Lehn var en samvittighedsfuld og human Godsherre. Trods al politisk Meningsulighed var han afholdt og respekteret af

de Folk, der paa en eller anden Maade stod i Afhængighedsforhold til ham.

I det politiske Liv har han deltaget i en lang Aarrække.

I 1864 blev han Medlem af Rigsraadets Landsting, fra 1866 har han repræsenteret Maribokredsen i Rigsdagens Landsting.

Med en Afbrydelse af 4 Maaneder (*Moltke-Bregentved* var fra $11\frac{1}{6}$ — $1\frac{1}{10}$ 1875 Udenrigsminister i det Estrupske Ministerium) har han været Udenrigsminister i de sidste 22 Aar, og han er altsaa den Minister, der under Grundloven længst har siddet inde med en Ministerportefeuille.

Han var en forstandig og vel instrueret Mand, men afset fra hans ret udviklede Kunstsans var han i ingen Henseende særlig begavet.

Som Politiker har han udøvet forholdsvis ringe Indflydelse. Stiltfærdig og beskeden, som han var i hele sit Væsen, har han kun spillet en lidet fremtrædende Rolle. Forinden han blev Minister, tog han kun yderst sjældent Ordet i Landstinget, og da han var alt andet end veltalende, var han klog nok til at fatte sig i Korthed. Konservativ, som han var paa alle Omraader, var han heller ikke nogen Ven af vidtrækkende social-politiske Reformer. Hans Gammelmandsstandpunkt gav sig gennem Afstemninger, sjældnere gennem Taler, ofte Udslag i en yderst vidtdreven og pertentlig Ængstelighed for at slaa ind paa ny Baner.

Han tiltraadte Udenrigsministerposten under yderst vanskelige Forhold, 1½ Maaned før Udbrudet af den fransk-tyske Krig. Det skal siges til hans Ære, at han var en af dem, der ihærdigt modarbejdede den i Sommeren 1870 opdukkende Chauvinisme, der indenfor Ministeriet *Holstein* repræsenteredes af et Par uforbederlige National-Liberale som *Hall* og *Fenger*. Efter Evne støttede han *Krieger*, da denne, der nylig var hjemkommen fra et Ophold i Paris, i Ministerraadet erklærede, at han fra paalidelig Kilde vidste, at Frankrig aldeles ikke var forberedt paa at føre Krig. Og det var, saavidt mindes, Rosenørn-Lehn, der søgte Assistance hos gamle Grev *Frijs* og fik denne solide Pblitiker til at tage den letbenede, kejserlige Udsending, Hertugen af *Cadore*, under Behandling.

Forøvrigt har han ikke udrettet stort som Udenrigsminister, men det maa paa den anden Side indrømmes, at der heller ikke har været Udsigt til at udrette noget stort.

Der er ingen Anledning til at falde i Staver over, at han fik bilagt den saakaldte svenske Lodskrig uden Blodsudgydelse, men heller ingen Grund til at rette Bebrejdelser mod ham, fordi han ikke har kunnet skaffe os Nordslesvig tilbage.

Det er vel muligt, at en smidigere Diplomat paa et enkelt Tidspunkt kunde have

opnaaet en nogenlunde tilfredsstillende Grænse-regulering og hindret de prøjsiske Trakasserier overfor de slesvigske Optanter, men ingen tør nægte, at den Afdødes Vilje var redebøn.

I Modsætning til andre danske Godsherrer har han trods fristende Tilbud standhaftig nægtet at skille sig af med sine sønderjyske Ejendomme, og naar han under sine aarlige Besøg i Slesvig opholdt sig i Flensborg, frekventerede han ikke de flotte tyske Hoteller i Jærnbanegade, men tog ind paa det tarvelige *Sommerske* Hotel ved Skibsbroen, ti Værten var dansksindet.

Kan han end ikke siges fri for sin Del af Ansvar for Udslettelsen af Pragertraktatens § 5, — der i hvert Fald fremskyndtes ved den mildest talt ukloge Dekorationsuddeling til fanatiske Tilhængere af det welfiske Parti —, saa kan han dog tage sig det Ansvar temmelig let. Denne Paragraf har altid været betydningsløs, har kun vakt Begejstring hos varmblodige Idealister og de nu heldigvis snart uddøde *Jean de Francér*, der faldt i Henrykkelse over ethvert af den tredje *Napoleons* Skaktræk.

Kiv og Strid laa ikke for Rosenørns stilfærdige Natur, og det var sikkert kun af kollegiale Hensyn overfor *Estrup*, at han, da Kamp-tiderne kom, forblev paa sin Post.

Han har ikke bidraget til at skærpe Kon-

flikten, men vist heller ikke gjort noget for at mildne den.

Dog skal det fremhæves, at Rosenørn-Lehn efter Majforliget 1882 var stemt for, at Ministeriet skulde indgive sin Demission.

Han var ingen Beundrer af *Sammensmæltningen*, og ved forskellige Lejligheder skal han ret utvetydigt have lagt for Dagen, at han ikke satte synderlig Pris paa den nuværende Overminister — Hr. *Lars Dinesen*.

Havde Rosenørn-Lehn overlevet Guldbryllupsdagene, var han gaaet i Graven som Ridder af Elefanten. Nu maatte han nøjes med en næsten fyrstelig Begravelse, ti i hans Ligfølge saas en *Kejser*, to *Konger*, *un roi en exil*, fire Tronfølgere og et halvt Dusin andre Prinser!

IV.

Kaptejn ROVSING.

»Og saa vil maaske
nogle komme i Tanker
om, at der var Alvor i
denne løjerlige lille Bog
om de *Tre Vonner*«.

Forrest i Rækken af dem, der har søgt at dæmme op imod Chauvinismens mudrede Strøm, staar Kapt. *Rovsing*, opfyldt, som han er, af Harmen over Fædrelandets Lumpenhed og Løgn.

En krigersk Natur har Kapt. *Rovsing* nu altid været; selv hans gamle Modstander, *Dagbladet*, maatte for to Aar siden indrømme, at han i de to slesvigske Krige havde opført sig som en ypperlig *Feltsoldat*. Derimod var *Dagbladet* mindre tilfreds med *Rovsings* militære Holdning i *Fredstid*.

Naa, det er muligt, at *Dagbladet* ikke har saa ganske Uret, men Herregud, det er da ikke det værste, man kan sige om en Officer,

at han føler sig mere hjemme i Feltlivet end i Garnisonslivet. Apropos om *Dagbladet*, saa er det jo en bekendt Sag, at det i Fredstid altid er optraadt yderst heltemodigt — i Krigstid, o: i 1864, var det blandt de første, der stak Halen mellem Benene og tryglede om Fred for enhver Pris.

Næst efter altsaa at slaa fast, at der er en Væsensforskel mellem Kapt. Rovsing og *Dagbladet*, skal det forøvrigt villigt erkendes, at saadan nogen egenlig Gamaschesoldat, det har Hr. Rovsing aldrig været. Det militære Nikkedukkevæsen, der stammer fra Støvlettiden, laa ikke for hans bramfri, aabne og varmblodige Natur.

Havde han en Gang faaet den Mening, at det var galt fat med et eller andet, saa skulde den frem, om den saa skulde ud gennem Ribbenene. Og aldrig har han holdt sig tilbage, naar det galdt om at komme opblæst Dumhed eller forlorent Fædrelanderi til Livs.

Et saadan Naturel har selvfølgelig i et lille Samfund, som vort, havt det Held eller Uheld, hvad man nu vil kalde det, at erhverve sig en Del gode Fjender, og det aabenbare og anonyme, specielt de sidste.

Men naar Kapt. Rovsing samtidig har mange Venner, naar han har bevaret de gamle og erhvervet sig ny —, blandt Over- og Underordnede, i Militær- og Civilstanden —, da

ligger det i, at er han end mulig en arg og hensynsløs Modstander, saa er han paa den anden Side en god og trofast Kammerat — i Krig som i Fred.

Spørg f. Eks. den endnu levende Officer, hvad den Løjtnant hed, som i Modsætning til saa mange andre daglig tilsaa' og plejede den koppesyge Kammerat!

Man har Historier nok om Spektakler, Rovsing har havt for Kammeraters Skyld. Men man lægge Mærke til, at *hans* Kammeratskab ytrer sig ikke saa gærne overfor dem, der er i Velten, som overfor dem, der er faldne i Unaade eller er forurettede.

Der er i det hele solidt Tømmer i Kapt. Rovsing.

Han har vel i Aarenes Løb paadraget sig en Del »Skrup og Skrammer«, men næsten sporløst er alt gledet af paa ham, der om sig selv har kunnet sige: »Jeg har marscheret dette Kejserdømme igennem fra den sydlige Grænse næsten helt op til den nordligste Spids tre Gange, og jeg har endnu ikke saa meget som en Knyst eller en krum Taa i mine Støvler.«

Fra Krigens Farer er han sluppen nogenledes helskindet, skønt ingen — selv hans bitreste anonyme Fjende — har turdet vove at drage hans Mod i Tvivl, og Krigsretternes mere fredelige Virken har ej heller evnet at krumme et Haar paa hans Hoved.

Fra forskelligt Hold — og fra Baghold — har man forsøgt at slaa ham ned, søgt at tie ham til Døde, forsat ham fra Sted til Sted. Men stadig dukker han op, lige krigslysten og kampberedt, lige uforfærdet og hensynsløs i sin Tale — et Særsyn i denne forløjede og ynkelige Tid, hvor saa mange bøjer sig ydmygt for Magthaverne og raaber højt med den Fædrelandskærlighed, der betaler sig.

Kapt. Rovsing er nu en Gang af Natur henvist til den Fædrelandskærlighed, der ikke betaler sig, og han har ikke altid haft det Held at falde i visse Autoriteters Smag.

Derom bærer hans Garnisonsliv imellem Krigene forskelligt Vidnesbyrd.

Han var i Begyndelsen af Halvtredserne garnisoneret i Slesvig, og alt da kom han paa Tvers af de i herskende Kredse gængse Anskuelser.

Det var ikke nogen ublandet Fornøjelse paa den Tid at ligge som dansk Officer i Mellemslesvig. Befolkningen trak sig mistænksom og sky tilbage fra Officererne, og en Del af disse samt største Delen af den juridiske Embedsstand skulde heller ikke bidrage til at bedre dette uheldige Forhold.

Militæret var stolt af de noget illusoriske Sejre, vi med Nød og Næppe havde vundet over mer eller mindre irregulære Insurgent-arméer. Og d'Hrr. Jurister, der lige fra Eks-

amensbordet blev ansatte i overordnede Poster, søgte at bøde paa Uerfarenheden ved i Embedsmedfør at optræde drengagtig-hovent. — De var ildesete i deres Embedskreds, hvad en Del af dem ogsaa har været efter Forflyttelsen til Kongeriget.

Tillisch-Carl Moltkes Aand med deraf resulterende Tvangsforanstaltninger hvilede over det generobrede, genstridige Land.

Den tysksindede, tysktalende Befolkning skulde for enhver Pris daniseres — det ansaas for upatriotisk at kunne og ville tale Tysk.

Løjtnant Rovsing baade kunde og vilde tale Tysk. Det er overhovedet ikke ganske korrekt, naar Kapt. *Rovsing* i sit aabne Sendebrev til General *Schroll* — forøvrigt meget morsomt — fortæller, at han under sit Ophold i Slesvig ikke havde Adgang til andet civilt Selskabsliv end det, der præsteredes i Slesvig Galehus. Han hørte til de ikke talrige Officerer, der vandt Indpas hos Befolkningen.

Slig *upatriotisk* Adfærd vakte Mishag hos forskellige halvgale Chauvinister af den højere Officersverden. Omtrent samtidig viste en heltosset eller muligvis halvfuld Patriotløjtnant sit Heltemod ved at ørefigne en sølle Angleropvarter, der paa Grund af manglende Kendskab til Dansk bragte Pølsepaalæg for Ostebrod.

Rovsing og en Del andre fornuftige Officerer misbilligede dette Krigermod i Fredstid,

og Bægeret flød over, 3: Rovsing blev stillet for en Krigsret som sigtet for en ganske ubetydelig Tjenesteforseelse. Først forhørtes han i Slesvig, senere i selve Rendsborg Fæstning af selve Avditor *August Jørgensen*, der den Gang, som senere i Slesvig og i Odense, synes at have manglet Evne til at gøre sig afholdt i sin Embedskreds og af sine Embedsbrødre.

Hele denne komiske Sag endte med en Pyrrhusejrr for højere Vedkommende, ti vel fik Rovsing en Smule Hovedvagsarrest, men kort efter erholdt den eller de Overordnede efter ministeriel Ordre en Visker for Mal-konduite.

Nogen Tid efter blev Rovsing forsat til Helsingør, og i 1857 gav han Anledning til den fyrgterlige Affære, der er saa godt kendt under Navnet: »Den Helsingørske Krigsretssag«. Han slap — selvfølgelig kan man næsten sige — med en Reprimande, der ingen Reprimande var, og Forsættelse til Flensborg.

Der var i Flensborg en Del af Spidserne indenfor Officers- og Embedsstanden, der saa' skævt til denne Løjtnant, som ikke alene skulde have vist Insubordination, men som ovenikøbet skrev i Bladene, — ti det gjorde Rovsing længe, forinden han tog sin Afsked.

Derimod taler det unægtelig i høj Grad til Fordel for dette urolige Hoved, at han ikke

alene var højt anskreven hos sin nærmeste Chef, den skikkelige, men yderst smaatskaarne Oberstløjtnant *von Nielsen*, men at han tillige var vel anset hos en Petitmaitre som General *de Meza*, og at en Gentleman, som *Steinmann*, satte megen Pris paa den frittalende, unge Officer.

Ligesom hele den besindige og dygtige Del af Embedsstanden straks modtog »Forbryderen« med megen Velvilje, saaledes varede det heller ikke længe, inden Narrene fulgte efter.

Overhovedet blev Rovsing snart en populær Mand i Flensborg, og særlig skal det fremhæves, at faa Officerer var saa velsete i »Bürgerverein«, som netop Rovsing.

Ganske vist, dér talte han ogsaa hyppig Tysk, men det var der ingen, som foragedes over, ti skønt Danskhedens Sag ad *Frivillighedens* Vej skred fremad med Kæmpeskridt — takket være Mænd som *Kruse*, *Tofte* og andre —, saa var dog Majoriteten af de brave dansksindede Smaakøbmænd og Haandværkere, der dannede Kærnen i Borgerforeningen, plat-tysktalende.

Rovsings kritiske Evne og Oppositionslyst, det var netop noget, der tiltalte de flensborgske Borgere. De elskede vel *Frederik VII* og bar over med hans Fejl, men paa den anden Side var de ingeniunde ængstelige for til

Tider at være noget nærgaaende overfor *Kongens Embedsmænd*.

Rovsings Patriotisme — for at bruge et i de senere Aar saa misbrugt Ord — var i Grunden ægte Flensborgsk: I Fredstid aarvaagen Kritik og mer eller mindre godmodig Skumleri overfor Avtoriteterne; naar Landets Velfærd stod paa Spil, Kritiken til Side og Rykken frem i tætsluttet Række mod den fælles Fjende.

Vilde man fortælle en af de *gamle* Borgere der nede i Flensborg, at der findes Folk, ja højtstaaende og indflydelsesrige Folk herhjemme, som for Tiden ikke er langt fra at anse Kapt. Rovsing for en Landsforræder, saa vilde den gamle Flensborger trække smilende paa Skulderen, hvis han da ikke paa sin Plattysk gav en drøj Ed med i Købet.

Ti det véd *han*, at kan Midlerne end være forskellige, om Maalet bliver han og Kapt. Rovsing nok enige.

Store Ord og fedt Flæsk, det laa nu en Gang ikke for den Slægt, der hyldede Værkmester *Kruses* Valgsprog: »*Immer langsom voran!*«. Og det ligger for den Sags Skyld heller ikke for den nulevende Slægts Leder — *Gustav Johannsen!*

Ret enestaaende er det gaaget Kapt. Rovsing under hans Kamp med vore herskende Militær- og Civilkræfter.

Før 1864, altsaa paa en Tid, da der endnu kunde være Tale om et effektivt Forsvar —, arbejdede og skrev Rovsing for krigsvirk-somme Foranstaltninger, for en Udvidelse af det levende Værn, medens de Ledende førte *Krigspolitik* med *Fredsbudget*.

Efter 1864, da Rovsing, som andre fornuftige Folk, havde indset Rigtigheden af *Krigslærdommens*: »Hvad kan det nytte?» og var bleven en fredelig Mand —, ja, saa var det hans gamle Modstandere, der var blevne krigsgale eller *Forsvarsvenner*, om man hellere vil anvende dette Ord.

Der maa være noget trist i denne Skæbne, og ingen kunde fortænke ham i, om han fra dette Øjeblik af havde trukket sig tilbage i sin Hule. Men derfor er det ikke mindre beundringsværdigt, at han den Dag i Dag — trods sine 65 Aar — med en Ynglings Aands-livlighed og Spænsthed møder frem paa Arenaen for at krydse Klinge med sine aargamle Modstandere, d'Herr *von Bahnson* og Konsorter.

Ti hver eneste Gang, naar vort saakaldte Forsvarsvæsen i de sidste Decennier har staaet paa Dagsordenen, har *en gammel Militær* givet Møde og affyret sit grovkornede, rammende Skyts mod *en ældre Militær* eller en anden af de Bahnsonske Mærker.

Snart i Bladartikler — i *Fædrelandet*, *Morgenbladet*, sidst *Politiken* —, snart i Pjecer

(»Danmark som Krigsmagt«, 1867, og »Artillerikrigen og Landets Velfærd«, 1880) har han søgt at slaa til Lyd for den Anskuelse, at Danmark ikke skal søge sin Frelse i at ud-tømme sig i Krigsforberedelser, men at det først og fremmest gælder om, at vi stiller os et aabent og ærligt fredeligt Forhold til Tyskland.

Her turde den Indskudsbemærkning være paa sin Plads, at det intet har paa sig, naar Folk mener, at Kapt. Rovsing er bleven afskediget af Linien, fordi han under Mærket »En gammel Militær« havde ytret kætterske Anskuelser.

Kapt. Rovsing søgte nemlig kort efter Krigens Slutning af egen fri Drift sin Afsked, og det kan altsaa ikke — som visse Skriblere har insinueret — være Hævnfølelse over uretrettiget Afskedigelse, der har givet ham Blod paa Tanden.

Under det *Bluhme'ske* Ministerium havde overhovedet Rovsing — den gamle Helstatsmand — adskillige indflydelsesrige Velyndere i den højere Militær- og Civiletat. Det havde saamænd ikke været saa vanskeligt for ham at naa Oberstchangen, men han foretrak nu — maaske under Trykket af den sidste Krigs Misere — at gaa over i privat Virksomhed fremfor at agere Fredssoldat i vort militære Lilliputsamfund.

Og Enhver, der ikke sidder fast i Sammenmæltningens fedtede Morads, har skellig Grund til at glæde sig herover, ti som Resultat af dette Otium fremkom sidste Efteraar »Tre Vonner«, dette originale Flyveskrift, der »gaar ud og ind i Slangegang ligesom Kapt. *Roths* Frontmarsch for Brigadegeneralen paa Rendsborg Eksercerplads, da hans Fløjmand havde valgt en Ko paa Marken til Fikspunkt og Koen gav sig til at bisse«.

Kapt. Rovsings Fikspunkt er den danske Uforstand!

Af udførlige Uddrag i Dagspressen har et større Publikum allerede faaet et saa klart Indtryk af Kapt. Rovsings sidste Bog, at det er fuldstændig overflødigt at dvæle ved det spilende Vid, de utrolig morsomme Indfald og tiltalende hensynsløse Udfald, der særtegner dette Skrift.

Derimod turde det maaske ikke være af Vejen at levere et Par Bidrag til nærmere Forstaaelse af nogle Enkeltheder samt af Bogens Bygningsform og Formaal.

Det, som giver Skriftet blivende Værdi og vil bevare det udover Døgnpjecers ordinære Levetid, findes Side 106—136.

Forfatterens Tanke kan vel i Korthed udtrykkes saaledes:

Danmarks Krigsopgave efter 1864 kan ikke ses gennem Fortidens Brillen, men bør

gøres til Genstand for en hel ny Betragtningmaade, ti Situationen er ganske forandret.

Vi maa undgaa alt, hvad der kan bringe os i Krigsmaskepi med Tyskland; vort Krigsvæsen maa være saaledes indrettet, at det for den, der ved tvungen Alliance vil bruge os som Krigsvaaben, maa tage Generationers Tid at opdrage os til Krigsmagt.

Født Neutralitetsland, som vi er efter 1864, skal vort Krigsvæsen kun være et Neutralitetspoliti, som kan konstatere vor Sympati, der i Følge Naturnødvendighed maa være for Tyskland.

Derfor skal Land- og Søbefæstning sløjfes; Landkrigsvæsenet, der kun er brugeligt til *Forsvar*, hvilket ikke alene er unyttigt, men tillige skadeligt, reduceres til et beskedent Ordenspoliti, medens vort Neutralitetspoliti overfor udenrigske Magter alene skal være et *Søkrigsvæsen*.

Ti ikke alene er Farvandene vort eneste Defensive, men da vi er et søfarende Folk, kan vi have betydelig materiel Fordel af et stærkt udviklet Marineliv.

Ved disse Foranstaltninger sikres vor Nations Fremtid, ti vor gamle Fjende Tyskland bliver nu vor store Beskytter, vi kommer til at ligge i Læ bag ham som Skibet under Klippen. Og — følger Rovsing til — Ud-

sigterne for det danske Slesvigs Tilbagevinden træder ind i en mindre haabløs Fase.

Kapt. Rovsing ser ligeledes klart og uhildet, naar han i »Tre Vonner« accentuerer, at Dybbølstillingens Sløjfning var for Danmark den vigtigste udenrigske Begivenhed siden 1864. Derved antydede Tyskland ikke alene, at 'det ønskede at stille sig i et fredeligt Forhold til Danmark, men derved fjærnedes tillige en uoverstigelig Hindring for en *konsekvent* Udførelse af Tanken i Paragraf 5.

Ti saa længe Tysklands strategiske Grænse mod Nord netop laa i Sundeved-Als, kunde denne Magt selvfølgelig ikke inklade sig paa at afstaa de forøvrigt afgjort danske Distrikter Sundeved og Als.

Aldeles uventet blev denne Hindring for en Overenskomst borttryddet, og man skulde nu tro, at denne Begivenhed maatte indeholde »den alvorligste Opfordring for os til i vor hele Færd, baade ved vore militære Anstalter og ved den Stemning mod Tyskland, der kom til offentlig Udtalelse, at lægge alt til Rette for et oprigtigt og forsonligt Forhold mellem de to Naboer. Det er nok mere end et Rygte, at Hensynet til denne eventuelle Opgørelse med Danmark har spillet en ikke ubetydelig Rolle i de Overvejelser, der førte til Beslutningen om den strategiske Grænses Flytning.«

Men der skete ingen Tilnærmelse fra Dan-

marks Side, ti Krigstrommen gik gennem Landet, Hornene tudede, Lirekasserne hvinede — *von Bahnsons* [Artilleri-Industri var i fuld Gang.

»Tre Vonners« Forfatter har endvidere utvivlsomt Ret, naar han siger:

»Det var Hr. *Bahnsons* Fæstningsspekulation og den florerende Krigsrummel, der forhindrede, at de saa uventet fremkomne gunstige Betingelser for en Udsoning med Tyskland om de danske Slesvigere kunde prøves benyttede.«

Og saa endnu ét:

Mener man med Kapt. *Roving*, — der paa dette Punkt er i fuld Overensstemmelse med *Patrioterne* —, at Danmark umuligt kan indlade sig paa eller tage imod en Opgørelse af det nationale Spørgsmaal i Slesvig, medmindre de afgjort danske Distrikter Sundeved og Als følger med — ja, saa burde man intet Øjeblik have tøvet, ti *nu* findes atter en, maaske uoverstigelig Hindring for Sundeved-Als' Tilbagegivelse.

I Sundeved, paa Graasten Slot, residerer Hertug *Ernst Günther* af *Augustenborg* — en afholdt og agtet ung Mand —, og paa Tysklands Kejsertrone sidder Prinsesse *Auguste Victoria* af *Augustenborg*.

Et er, hvad Kejsers *Wilhelm I.* eller Kejsers *Friedrich* vilde gøre; — ulige vanskeligere vil

det være at bevæge Kejser *Wilhelm II.* til at afstaa Als med Augustenborg, det mødrene Stammesæde for den vordnende tyske Kejser.

Derfor tør man dog ikke opgive ethvert Haab om en Overenskomst med Tyskland, ti naar en Grænseregulering skal finde Sted mellem to Nabostater, en Stormagt og en Lilliputmagt, da maa den lille finde sig i ikke at opnaa alt, hvad han fra et strængt nationalt Standpunkt havde Krav paa.

Danmark, saavel som Tyskland og Nord-slesvig, kunde godt staa sig ved en Opgørelse af det nationale Spørgsmaal, der resulterede i en Grænselinie *Aabenraa-Løgumkloster*. Og om denne Linie har der — karakteristisk nok — været Enighed mellem det tyske Riges Skaber, Kejser *Wilhelm I.*, og den moderne Slesvig-Holstenismes Fader, *Uwe Jens Lornsen*.

I 1864 tilbød Prøjsens Repræsentant paa Londonerkonferencen *Aabenraa-Løgumkloster*-linien.

I 1832 skrev *Lornsen*:

»— — Men Enighed er kun tænkelig ved at anerkende, om ikke den fulde historiske, saa dog den naturlige Ret; — — det kunde komme dertil, at vi aftraadte Amterne Haderslev, Løgumkloster og Aabenraa.«

Skulde en slig Grænseregulering finde Sted vilde ganske vist en Del brave danske Bønder og Borgere blive tilbage paa den anden Side

af Grænsen. Det vilde blive beklaget af os alle, men disse prøjsiske Sønderjyder vilde sikkert med Taalmod bære Adskillelsen i Bevidstheden om, at dem tilfaldt det ærefulde Hverv at danne Danskhedens Grænsevagt, ikke mod den tyske Militarismes krigerske Tendenser, — ti de eksisterer ikke længer overfor os — men mod den tyske Nationalismes fredelige, om end derfor ikke mindre farlige Hærskare.

Kun i løse Konturer er her givet en Forestilling om den skarpsindige, strængt logiske Udvikling, der findes Side 106—136, men forhaabentlig er det dog tilstrækkeligt til at give Læserne Lyst til at stifte nærmere Bekendtskab med selve Skriftet.

Dette Afsnit er ikke alene Bogens Hovedparti, men det er tillige øjensynligt nedskrevet først, maaske Aar, førend selve Bogen blev til.

For et Aarstid siden har Roving formodentlig sagt til sig selv: »Tiden er fuld af Kommers, og alt er gaaet som Kommers og Levebrøderi; jeg maa nedlade mig til nogle Munterhedens Tillokkelser for af skaffe mig Ørelyd.«

Saa skabtes denne, sit Aars maaske originaleste, i hvert Fald morsomste og samtidig alvorligste Bog, saa indrammede han sin Grundtanke i et Mylr af flot henkastede Haandtegninger, hyllede den ind i et gennemsigtigt,

gennemvittigt Væv af Digressioner og Paranteser.

Og Stoffet laa nær for Haanden; — der var en gammel Afregning at afgøre med Hr. *von Bahnson* og Medhjælper. Man gøre sig dog ikke skyldig i nogen Misforstaaelse: Kapt. Rovsing har ikke noget udestaaende med sin gamle Dusbroder og Krigskammerat. Den Omstændighed, at han klarede von *Bahnson* ud af den mindeværdige Slukefter-Bataille, har sikkert efterladt alt andet end bitre eller hadefulde Følelser hos Rovsing.

Derimod havde von *Bahnson* været ude efter et Par af Rovensings tidligere Krigsfæller, og det var derfor ganske naturligt, at han paa Kammeratskabets Vegne tog von *Bahnson* lidt under Behandling.

For Kapt. *Sørensens* Vedkommende var Sagen klar nok. Denne vor eneste Krigshistoriker respekteres jo selv af Modstandere. Derimod hørte der et sjældent moralsk Mod til at tage Kapt. *von Sarauw* i Forsvar, ti nægtes kan det ikke, at denne Officers Stilling var noget tvetydig, men Frygt kender Rovsing nu en Gang ikke til.

Og hvad man end mener om det al Tid aandfulde, undertiden utrolig snurrige Forsvar, der føres for *Sarauw*, derom kan man dog snart blive enig, at Agenten for »*Bureau des renseignements*« ikke er mere dadelværdig end

selve Chefen, Hr. *Jules Hansen*. Men Jules Hansen bærer fremdeles sit danske Ridderkors, anses den Dag i Dag for salonfähig af danske Diplomater og danske Ministre.

Der er et godt gammelt Ordsprog, som uvilkaarligt rinder En i Hu, naar man tænker paa denne forskellige Behandling.

Om »Tre Vonner« er det sagt, at alle deri omtalte Personer bliver nedrakkede — *Sarauw* og *Sørensen* undtagne.

Opspind fra Ende til anden!

Generalerne *Ulrich Scharffenberg* og *Max Müller* nævnes saaledes med høj Ros; Kritiken over General *Steinmann* er ikke alene meget maadeholden i Formen, men paa flere Punkter fuldt anerkendende overfor denne »Armeens første Gentleman«; *Læssøe* og *Helgesen* har da heller ingen Grund til at klage over den Omtale, de faar o. s. v. o. s. v. —

Til Slutning et Citat af »Tre Vonner«, der ligesom indeholder Kvintessensen af den Tanke Kapt. Rovsing har søgt at skaffe Indgang herhjemme:

— »Danmark havde efter Freden til Wien alle politiske Betingelser for at kunne nyde den Lykke ved udelukkende fredelig Virksomhed at læge sine Saar og paa den Maade skaffe sig en respektabel Rang blandt Europas Folkeslag paa en Tid, da alle andre Smaastater, der ikke havde overstaaet en Katastrofe, laa og forarmede

sig i skræklammet Efterabelse af Stormagternes altopslugende Krigstillavninger, og havde derhos under denne beskedne og højst bekvemme Livsform en betydelig Chance for at faa den danske Del af Slesvig tilbage.

Dette er nu altsammen sat overstyr med Københavns Befæstning. Og derfor skal denne Fæstning rives ned. Det kan ikke hjælpe, at Hr. *Scavenius* i beskeden Uforglemmelighed af, at han i 1864 var blandt de c. 60,000 Mandfolk, der aftjente deres Værnepligt uden at stille for sig, danser frem for Herrens Aasyn i Landstinget og kalder den »en fuldbyrdet Kendsgærning«, og at »nu ligger den der og er lagt der af lutter gagerede Sagkyndige, for hvem den er Indtægt og Erhverv, og at de Officerer, der siger, at den er det rene Vanvid, ikke er sagkyndige, fordi de ikke er engagerede og slet ingen Fordel kan have af den« — *den maa alligevel rives ned — — — !*«

V.

N. J. LARSEN.

En bleggul Teint af den Art, man hyppig træffer hos Stuelærde; blanksort, glatkæmmed Haarvækst og tyndt Fuldskæg; en temmelig intetsigende Næse og et snart uroligt flakkende, snart fanatisk lysende Øjenpar, der halvt dækkes af Brillen.

Hertil en sletbygget, ledeløs, noget ludende Krop.

Kort sagt, et Ydre, i hvilket afspejles i sælsom Blanding Lægprædikantens Fanatisme og Videnskabsmandens stille System.

N. J. Larsen er ikke alene en meget kundskabsrig Mand, men han er tillige et skarp-tænkende, strængt logisk Hoved, i Grunden det eneste gode Hoved, der findes blandt *den ny Æras* Mænd — *Rs. Claussen* maaske undtagen.

Larsen har Ord for at være en fin Jurist, og i Studenteraarene hørte han til dem, der

ansaaes for designeret til en Professorplads, men Forholdene og en fra Ungdommen af udviklet, tidligt modnet Interesse for Politik gjorde ham i 1873 til Redaktør af »Morgenbladet«; — fra det Øjeblik af var han tabt for den juridiske Verden, hvilket muligvis har været til Skade for denne, i hvert Fald ikke til Gavn for ham.

Som Politiker har han til Tider spillet en vis Rolle som en ivrig, stærkt ophidsende Agitator; han deltog i Holstebro-Affæren, men undgik selvfølgelig de kriminelle Skær, paa hvilke *Bergskuden* led Skibbrud. Og der turde derfor være Anledning til at gøre opmærksom paa, at den Morgenbladsartikel fra 1876, der indbragte daværende Redaktør Larsen 4 Maaneders simpelt Fængsel, — den stammede fra *Hørups* Pen. Herover var Larsen lige ved at ærgre sig en Gulstot paa Halsen, uden at denne Domfældelse i og for sig har moret Hørup.

Larsen hører til Folketingets bedste Debattører. Han er en af de faa, der paa det juridiske Omraade kan tage en Diskussion op med *Nellemann*, ja, endog af og til sætte til Vægs denne, et uparlamentarisk Ministeriums eneste parlamentariske Taler.

Størst Betydning har N. J. Larsen dog *bag Kulisserne*: I Partimøderne, under Vindues-Samtaler Mand mellem Mand.

Han er vor politiske Oppositions *Bagler*
Bisp; paa ham passer *Korsbroderens Ord*:

Går til sin gerning de norske mænd
viljeløst vimrende, ved ej hvorhen, —
skrækker sig hjerterne, smyger sig sindene,
veke, som vaggende vidjer for vindene, —
kan kun om *en* ting i Verden de enes,
den, at hver storhed skal styrtes og stenes, —
hejses som mærke usseldoms klude,
sætter de æren i flugt og i fald, —
da er det Bisp Nikolas, som er ude,
Bagler-bispen, som røgter sit kald!

Ofte har *Bogø-Drotten* havt Grund til at
sige med Kong *Skule*:

— Hvor er han, den sorte?

Forsaavidt overhovedet en enkelt Person
— og ikke dybere liggende Modsætninger —
bærer Ansvaret for de Sprængninger og det
indbyrdes Kævlery, der har særkendet det saa-
kaldte forenede Venstre siden dets Stiftelse, da
er det N. J. Larsen.

Larsen elsker Ufreden for Ufredens Skyld.
Han mener, at det bløde, danske Venstresind
tiltrænger at lutres og staalsættes gennem
indbyrdes Kiv og Strid.

Derfor lo han i det pjudskede Skæg, da i
Midten af Halvfjerdserne Partiet skiltes ad i de
moderate og de radikale; han jublede i højen Sky
og sang Lovsange til Herrens Pris — Larsen
er Grundtvigianer —, da *Berg* i 1884 drev

Hørup-Brandes ud af *Morgenbladet* og derved gav *Stødet* til *Politikens* Fremkomst; han klappede i de store, klamme Næver, da det et Par Aar efter lykkedes ham — der hidtil politisk set havde fundet Fordel ved at være Bergs Gangerpilt — at borteskamotere Formandsklokken af selve *Bergs* kraftige Haand og bringe *Bojsen* sammen med *Hørup*.

Og der er meget, som taler for, at han er den egentlige Ophavsmand til den famøse Øl-Sukkerlov, der atter forenede Berg og Hørup, lod en Gammelalbertianer, som Rs. Claussen, falde i Armene paa en Frede Bojsen.

Som skreven med Larsen for Øje er *P. A. Hejbergs* Udtydning:

»Moderat: saaledes kaldes den, der altid forandrer Mening, saa han stedse kommer til at holde med det stærkeste Parti«.

Hvert Hoved i dette Land, som højnede sig op over Mængden, har han hadet, og hans Had har baaret Følger. Men intet positivt faar han udrettet.

Helt naturligt faldt det, da en fremragende Politikers Hustru — efter den næstsidste Sprængning af Partiet — uvilkaarlig udbrød:

— Gudskelov, N. J. Larsen ikke mere kommer i vort Hus: Vore Børn sloges altid, naar han var der.

N. NEERGAARD.

Redaktør *Neergaard* blev i 1887 valgt i Nakskov ved Venstres Stemmer som en udpræget Modstander af Københavns Befæstning, en haardnakket Bekæmper af det provisoriske Regimente.

Det var ligeledes som Antimilitarist og Antiprovisorist, at han i 1890 bukkede under for Højremanden *Hammerich*.

Den 20de April blev han udkaaret til at repræsentere Hørning-Kredsen ved Hjælp af Højrestemmer; hans Modkandidat var Antimilitaristen og Antiprovisoristen, Proprietær *Bjerre*.

Skønt Hr. Neergaard tidligere i et Tidsrum af 3 Aar har været Folketingsmand, er han dog paa en Maade nyfødt som Politiker, eftersom han har skiftet Anskuelse og er svinget om baade for de almindelige politiske Principer og for de enkelte Sagers Vedkommende, siden han første Gang stod paa en Valgtribune.

Hans politiske Udviklingshistorie er ikke

uden Interesse, ti den er typisk for hele den akademiskdannede Del af Sammensmæltningen.

Niels Thomasius Neergaard er Student fra 1872, og alt i Studieaarene nærrede han en levende Interesse for Politik.

Han tilhørte en lille Gruppe i *Studentereforeningen*, der i 1872—76 førte en hidsig, noget kaadmundet Kamp mod Senioratet og den kompakte Majoritet, der svor til *H. C. A. Lunds* Fane.

Mest fremtrædende var vel de nuværende Overretssagførere *Cantor* og *Zeuthen*, Grosserer *Sachs*, Skolebestyrer *Slomann*, Bogtrykker *Henriques*, Redaktør *Secher*, afdøde *Torkild Schovelin*, Fabrikant *Peter Holst* osv.

Cantor, hvis medfødte Veltalenhed gjorde ham selvskreven til Ordfører, var vel det klareste Hoved; *Schovelin* det fineste, om end skæmmet af en Del Affektation; *Neergaard* det grundigste; *Henriques* det vittigste; *Secher* ubetinget det tarveligste.

Neergaard holdt ikke af at producere sig som Taler; han var for tung, for ubehjælpelig i Vendingen. Men i de snevrere Vennelag øvede han Indflydelse ved sin Grundighed og sin Flid. Og de ungdommelige Sjæle saa med Respekt op til denne demokratiske Alvorsmand, om end enkelte, mere skeptisk anlagte Naturer

alt tidlig nærede en beskeden Tvivl om denne moderne *Aristides's* Fasthed.

I Studietiden var Neergaard — hvis Hovedevne er en noget tør Forstandighed, der til Tider kan slaa over i spidsborgerlig Snusfornuft — meget flittig. Han absolverede ikke alene en historisk Magisterkonferens med Glans, men tog oven i Købet 1881 en statsvidenskabelig Eksamen — selvfølgelig Laud.

Han er en flersidig dannet Mand, og hans Kundskabsmasses Soliditet er hævet over enhver Tvivl.

Som Redaktør af *Tilskueren* har han vist en her til Lands sjælden Evne til om sig at samle en Skare talentfulde Medarbejdere, henhørende til modstaaende Lejre, og hans politiske Svingninger har ikke sat sig Spor i *Tilskueren*.

Det forbavsede Ingen, at han — skønt eventuel Sammensmæltterkandidat — gav Møde ved Festen for *Georg Brandes*, men det vilde unægtelig have forundret, om han ved denne Lejlighed var traadt ud af de passive Tilhøreres Rækker.

Indtil for et Aarstid siden var hans literære Produktion kun af ringe og ganske underordnet Betydning. Hans Bidrag til Maanedsskriftet var klare og forstandige Andenhaandsarbejder, læseværdige trods den noget overvældende Tørhed, hvormed de var serverede.

Ved de alt udkomne Hæfter af det politisk-historiske Skrift: *Under Junigrundloven* har han taget Revanche og mer end opfyldt de Forhaabninger, der stilledes til ham.

Enhver, der havde fulgt hans literære Virksomhed, var sikker paa, at han vilde levere et samvittighedsfuldt Arbejde, præget af kritisk Sans og grundlagt paa et detailleret Kildestudium. Ej heller var der Grund til at nære Frygt for, at hans politiske Partistandpunkt skulde indvirke paa Fremstillingens Objektivitet, men det baade forbavsede og glædede mange, at den videnskabelige Tørhed var som blæst bort og erstattet af en livlig, i Ordets bedste Forstand populær Stil.

Hvad *Politikeren* Neergaard angaar, ledes man uvilkaarligt — for at undgaa Misforstaaelse — til at opstille et bestemt Skælnemærke mellem privat og offentlig Moral.

Ingen, selv Neergaards bitreste Modstander, vil vove blot en Antydning af, at Hensynet til en saa nærliggende Eventualitet, som Statsrevisoratets 2800 Kroner, skulde have været medbestemmende for hans Svingning.

Han fører den trange Kamp for Tilværelsen, der herhjemme er som fastknyttet til videnskabelig Syslen, men selv en højtlønnet Post ved et Pengeinstitut vilde han vægre sig ved at modtage, dersom man f. Eks. stillede den Betingelse, at han — uden ligefrem at fornægte

sine Frihandelsprinciper — skulde indskrænke sig til Stemmeafgivning, naar et Toldspørgsmaal kom paa Bane.

Desuagtet har Neergaard i Løbet af faa Aar brudt med sin politiske Fortid, ti han og hans, de skælner skarpt mellem privat og offentlig Moral.

I Oktober 1885 talte Neergaard i Kasino ved den liberale Vælgerforenings Faneindvielsesfest.

Han fulgte blindt den Parole, der udgik fra Hovedtaleren, *Hørup*. Han manede til haardnakket Kamp mod Provisorismen, frydede sig over, at Bønderne ikke længer var *skikkelige*, havde kun Haansord overfor »Embedsmændene og de røde Lakajer«. Ja, som et anbefalelsesværdigt Eksempel anførte han, at *Pedèr Jensen (Estrup)* paa *Kongens* Forespørgsel om, hvorledes det stod sig med Høsten, jævnt og sindigt belærte — som den Tids Neergaard udtrykte sig — Kongen om, hvad der er en Konges Pligt. Derimod er det mindre korrekt, naar *Politiken* for den 24de April d. A. lader Neergaard ved Kasinofesten tale om »Hadet«. Talen om »Hadet« tilhører *J. K. Lauridsen*, hos hvem der ikke har vist sig Spor af Tendens til Overløberi og den Slags Fedteri.

Modsætningen mellem Neergaards Fortid og Nutid er dog stor nok, ti *nu* er han Sam-

mensmælt, valgt ved Hjælp af Højres Stemmer, hilst »med Glæde« af *Dagens Nyheder*.

Ved Vælgermøder og paa Rigsdagen (1887—90) har han angrebet de Principer, paa hvilke *Dinesen-Bojsens Alderdomsforsørgelse* hviler.

Da han i Sessionen 1890—91 laa ledig paa Torvet, benyttede Bojsen ham som Sekretær under Forhandlingerne om Alderdomsforsørgelsen; i sin Valgtale den 20de April d. A. omtalte han med høj Ros den *Dinesen-Bojsenske Alderdomsforsørgelseslov*.

Ti der er Folk, som skælner skarpt mellem privat og offentlig Moral.

Og spørger man om, hvad der er den drivende Kraft i hans politiske Svikmølle, da er Svaret følgende:

Folketingsmand Neergaard er trods sit koldsindige Ydre besjælet af en umættelig Ærgærrighed, og saa nærer han, *qua* Politiker, et glødende Had til *Hørup*, et Had, der er skabt under Trykket af Hørups aandelige Overlegenhed og har vokset sig stærkt, fordi han stadig føler med sig selv, at *Hørup*, naar han en Gang gider være over det, kan bukke begge Ender sammen paa ham, den tungt arbejdende Stræver.

VII.

MOGENS FRIJS.

Mogens Krag - Juel - Vind - Frijs er *Cand. phil.*, Hofjægermester og Kammerherre, Besidder af Grevskabet Frijsenborgs nordlige Del og Stamherre til Resten, Landstingsmand og Ridder af Danebroge p. p. —

En høj, smækker Skikkelse; distingueret af Ydre, soigneret og smagfuld i sin Klædedragt; fregnet Teint, blond Haarvækst, rødlig Moustache; vandblaa, lidt døsig Øjne; en behagelig, noget blaseret Fremtræden.

Forbavsende godt har han holdt sig: I Fyrretyveaars Alderen en Trediveaarigs Udseende.

Han er gift med den smukke og indtagende Komtesse *Danneskjold-Samsøe*.

Paa Herlufsholm lærte han i Tredserne Livets Alvor' at kende.

Han var den Gang lille af sin Alder og sjudsket i Klædedragt. Forøvrigt en rask Dreng og god Kammerat, luddoven, men flink

i dansk Stil og Historie, og saa led han af ulykkelig Kærlighed til en ung Næstved-Skønhed.

I den Anledning duellerede han med en lykkeligere Medbejler, der ligeledes var Adelsmand.

Duellen fandt Sted en Søndag i Juni 1865 — Grev Mogens er født 1849 — i Skoven bag den lille Granplantage, og Vaabnet var Fleuretter, der paa en ordinær Slibesten var slebne spidse som Skomagersyle.

Frijs's første og sidste Duel var ikke ganske ublodig — et lillebitte Hul midt paa venstre Laar og en halv Snes Blodsdraaber.

Samme Sommer sagde han Farvel til Herlufsholm og blev i 1868 privat dimitteret fra Horsens Latinskole.

Skønt Grev Frijs aldrig, hverken før eller senere, har vist synderlig Interesse for Videnskab og Literatur, gav hans Tilsynekomst indenfor Universitetets Mure dog Stødet til en hæftig literær Fejde mellem *Dagbladets* Redaktør, Hr. C. St. A. Bille, og en Filosofus udi egen Indbildning, Hr. *Rudolf Schmidt*, — og Slaget stod om selve den filosofiske Lærefrihed.

Den lille Mogens — han var forresten tyve Aar — var den Gang fuldstændig uberørt af denne Verdens syndige Smitsot og formaste-

lige Tvivlesyge — hans Ledetraad var Balslevs *Lille*.

Og tænk! For en Sned Aar siden tvang Staten unge, uskyldige Studenter til at overvære filosofiske Forelæsninger, holdte af Fritænkere som *Brøchner* og *Heegaard*.

Ganske vist, som en Modvægt var det beordret, at man tillige skulde høre *Rasmus Nielsen*, der fornylig havde ladet den evige Strid mellem Tro og Viden gaa op i en højere Pærevælling. Men hvad hjalp det, at Manuduktør Schmidt tyllede Professorvællingen ned i Halsen, naar den højgrevelige Barnemave allerede var pærefuld af *Brøchner* eller *Heegaard*.

Derfor sattes alt i Bevægelse — Lensgreve, Minister, Manuduktør —, og en kultusministeriel Skrivelse fritog den unge Greve for at høre Forelæsninger samt overanvortede ham til Rasmus Nielsens Enebehandling, en stor Begunstigelse, da denne Professor i de Aar var meget lemfældig.

Eksamensdagen oprandt.

Universitetsgangene og Stentrappen var besatte med Studenter; saa skred hen over Frueplads Grev Mogens, eskorteret af to dandyklædte Personer, et Par grevelige *Petersdorffer* fra Roepstorf.

Eksaminationen begyndte.

Auditoriet var stuvende fuldt, Dørene slaet

op paa vid Gab, i Gangen Hoved ved Hoved. Rasmus Nielsen gav Ordre til at lukke Døren, ingen brød sig om, hvad han sagde.

Saa fortsattes Eksaminationen, idelig oplivet af Udbrud som disse:

— Kan Greven noget?

— Aa-h, men han klarer den; han har jo havt Rudolf til Manuduktør.

— Den er god nok.

Rasmus Nielsen rejste sig halvt op, som vilde han paabyde Taushed, dirrende, askegraa i Ansigtet, men uden at mæle et Ord satte han sig atter ned. Han havde øjensynlig Følelsen af, at han — ved sin Hensyntagen til Hr. Grevens Ønske — selv havde givet Anledning til Demonstrationen, ved egen Skyld mistet den Autoritet, han ellers, og det med Rette, besad blandt den studerende Ungdom.

Overhøringen var til Ende.

Rasmus Nielsen havde talt længe og aandrigt, Mogens Frijs kort og ret fornuftigt; — *Mg.* var Resultatet.

Cand. phil. Frijs, ledsaget af de grevelige Petersdorffer fra Roepstorf, skred atter hen over Frueplads, rystende Universitetsstøvet af sine højadelige Fødder. Det var første og sidste Gang, han betraadte Videnskabens hellige Haller.

Ud fra denne mærkværdige Begivenhed fandt Bille og Schmidt sig foranledigede til at

forlyste *Dagbladets* og *Berlingske Tidendes* Læsere med spaltelange Udviklinger om Theisme og Atheisme, filosofisk Lære- og Hørefrihed, demokratiske Lighedsprinciper o. s. v.

Bille drog en Parallel mellem gamle Grev Frijs og »den gamle Konge i Æventyret, der vil beskytte sin Søn imod Kærlighed ved at holde ham borte fra alle Fruentimmer«. Og *Schmidt* paa sin Side urgerede, at det var blevet »bestemt forlangt, at Forberedelsen ikke maatte ledes ud fra en atheistisk Grundanskuelse«.

Mogens Frijs holdt — takket være Schmidts Manuduktion — vedblivende fast ved de Frijsers gamle Valgsprog: »Frygt Gud og ær Kongen«. Han blev — Gudskelov! — aldrig smittet af Nutids Kræftskader som moderne Videnskab, fri Tænkning, konstitutionelle Grundsatninger.

Forøvrigt uddannede han sin Aand paa forskellig Vis.

Han studerede *Figaro* og *Dagens-Nyheder*, *Hans Lassen Martensen* og *Octave Feuillet*; dyrkede *Guise*, *Kett* og *Bournonville*; fór fra Hofbal til Maskerade, fra Væddeløbsbanen til Beriderstalden; skød vilde Geder paa Corfu, fangede norske Bjørne, blev en fuldendt Parforce- og Fasanjæger; studerede Diplomatens intimeste Hemmeligheder i Berlin, London og Paris.

Efter Faderens Tilbagetræden fra det politiske Liv blev han Landstingsmand, talte i de første Par Aar en 5—6 Gange — ingen, absolut ingen mindes, hvad han har sagt —, og han nævntes alt som et hoffähigt Ministeremne, som en værdig Efterfølger af *Rosenørn-Lehn*.

Men saa kom Samlingen 1887—88: Smørkrigen og *Hørups* tilsyneladende velberegnete Sammenslutning med den gryende godsejerlige Opposition, indenfor hvilken Grev Frijs spillede en Slags Førerrolle.

Den sidste *Baad* af vore Godsejere sejlede — som *E. Brandes* træffende har sagt — en kort Tid op under et Flag, der hverken var *Estrupsk* eller *Bojsensk*. Hverken Grev *Ahlefeldt* eller Grev *Frijs* syntes i den Grad at frygte Gud og Kongen, som man forlangte i *Frederik* den Sjettes Dage.

Der var Tegn til, at de vilde afryste det besværlige Estrupske Aag.

Men Modet svigtede Godsejerne, Mogens Frijs viste kun ét, at han ikke ~~duede~~ til at være Fører, og vi fik den Bojsenske Margarine-lov samt en Fortsættelse af Fæstningsbyggeriet.

Denne Samling blev skæbnesvanger for Grev Frijs's Fremtidsudsigter. Han sad med gode Kort paa Haanden, ti en stor Del af Højre — ikke mindst hans Standsfæller —

nærede en hemmelig Uvilje mod de stadig voksende Militærudgifter. Men han turde intet vove og saa tabte han alt, — han blev fra det Øjeblik af betragtet med Mistillid ved Hove og i ministerielle Kredse, og det agrariske Venstre, som skulde have støttet ham og hans i Kampen mod Ministeriet, det sprængtes.

I de sidste Samlinger har Frijs indskrænket sig til at indtage en beskeden Frøndørstilling paa enkelte underordnede Spørgsmaal.

Han kan undertiden skyde Hjertet op i Livet og fremstamme et Hør, naar *Thomas Nielsen* kalder Ligbrændings Loven en retfærdig Lov, og han er ejheller bange for at komme med saa kætterske Anskuelser som denne:

»Personligt er det mig komplet ligegyldigt, hvad man gør ved min Krop, naar jeg er død; man kan for min Skyld brænde den eller begrave den — sligt interesserer mig ikke.«

Ja, han har endog — *mirabile dictu!* — havt den Dristighed at kaste Hansken til selve Folkekirken, personificeret ved et Par Theologer som *Sthyr* og *Bjerre*, et Par fromme Lægmænd som *Henning Matzen* og *P. G. C. Jensen*, — og erklære:

— »Det vedkommer jo aldeles ikke Præsten, hvad der gøres ved Liget. Jeg synes overhovedet slet ikke, at Ligbrænding er saa farligt. Hvis unge Piger aldrig forvoldte deres For-

ældre større Sorg end den, at de ønskede at brændes, naar de døde, stod det sig godt til her i Verden.«

Men det hjælper altsammen intet, ti paa det politiske Omraade er Frijs en ligesaa god Estrupper, som de øvrige Godsejere.

Og det er en tvivlsom Trøst, at Grev *Holstein-Ledreborg*, der er en Fætter til Frijs, i sin Tid gav følgende Forklaring:

— »Til de Godsejere i Landstinget, som der overhovedet kan regnes med og til Tider af Venstre er regnet med, hører fornemlig Grev Mogens Frijs og Grev Ahlefeldt. Saavidt jeg kender til Grev *Frijs*, er han en velbegavet Mand med gode Kundskaber og adskillige Interesser. Han er en Gentleman og ligesom Faderen ikke saa lidt af en *grand seigneur*. Han har mange Betingelser for at komme til at spille en betydelig Rolle i vort politiske Liv, men det er min Overbevisning, at hvis han, *qua* Højremand, havde indtaget en Særstilling og var traadt i Opposition til Ministeriet Estrup, — saa var han, politisk set, bleven slaet ihjæl.

Det, der ikke mindst giver Grev Frijs politisk Betydning, er naturligvis den Omstændighed, at han menes aldrig at foretage sig noget af Vigtighed uden i Forvejen at konferere med Faderen.

Hvad Grev *Ahlefeldt* angaar, saa anser jeg

ham for et af de klareste, sundeste og fornuftigste politiske Hoveder indenfor vor yngre Godsejerstand.

Under Smørsagen arbejdede jo paa en Maade Godsejerne og Hørups Gruppe sammen. Men naar det endte med et Nederlag, kan man ikke med Rette bebrejde Grev Frijs noget. Hvem kan fortænke Godsejerne i, at de trak sig tilbage, da — paa Grund af Bojsens og Grundtvigianernes beklagelige Indflydelse — kun et Mindretal fulgte Hørup?»

VIII.

HARALD JENSEN.

Ved Folketingsvalget den 21de Januar 1890 maatte en gammel, prøvet Venstre-Stemme-maskine som Gaardejer *Hummelubr* vige Sæde for »Demokratens« Redaktør, Hr. *Harald Jensen*.

Efterretningen om denne socialdemokratiske Valgsejr gød vel nok lidt Malurt i nogle københavnske Pseudoliberales Sejrsstolthed, men enhver virkelig Frisindet kunde ikke andet end glæde sig over, at fattige, jordløse Husmænd havde stemt frit og uafhængigt.

Til Højre for *Hørdum* — den første Repræsentant for Byarbejderen — tog han Plads, den første socialistiske Repræsentant for Landarbejderen.

Støt og ubevægelig sad Harald Jensen paa Folketingsmandens umagelige Træstol.

Ikke en Mine rører sig i de tidlig ældede, haardtskaarne Træk. Der er noget mumieagtigt over hele Skikkelsen, men gennem

Brillerne skimtes et stirrende, mærkelig skarpt Øjenpar.

Det Rovfugleblik varsler om, at der bor mere Glød og Lidenskab i den Mand, end man skulde tro at dømme efter hans næsten stoiske Ro, og man siger til sig selv: Saadan kunde en Barikadekæmper se ud.

Redaktør Harald Jensen, der er omkring de Fyrre, er Trykker af Profession. Som Størsteparten af Typograferne sluttede han sig med Begejstring til Arbejderbevægelsen i Halvfjerdserne, da Kommunens Efterdønninger kastede et Par Skumbølger ind over vore Grænser.

For en 17—18 Aar siden tog han til Aarhus, hvor han fik Ansættelse i *Bjørnbaks* Trykkeri. Blandt Standsfæller var han kendt og respekteret som en Slider, ikke mindst, fordi han, naar andre gik til et lystigt Lag, forblev hjemme, ivrig beskæftiget med at udvide sine Kundskaber.

I 1883 stiftede han for egen Regning »Socialdemokratisk Ugeblad«, et net udstyret Blad med Illustrationer af Udlandets Socialistførere. Da han startede, ejede han en lille, møjsommelig sammensparet Kapital; efter et Aars Forløb havde han sat alt til.

Det lykkedes ham dog at faa Meningsningsfæller til at danne et Slags Aktieselskab; nogen pekuniær Støtte ydedes ogsaa af »Social-

demokratisk Forbund«, og 1884 udkom Dagbladet »Demokraten«, der i 1889 overtoges af Fagforeningerne.

Bladet, der for Tiden har større Udbredelse end f. Eks. »Aarhus Folkeblad«, udgives nu under forskellige Titler i 4 Byer og har selvfølgelig ikke bidraget lidet til at udbrede socialdemokratiske Anskuelser.

Samtidig med sin Redaktionsvirksomhed udfoldede Jensen en ihærdig, organiserende Agitationsvirksomhed blandt Husmænd og Arbejdere paa Landet. I Skjoldelev-Kredsen har han saaledes medvirket til Stiftelsen af en Snes Organisationer.

Man kan være uenig med Harald Jensen, men man maa anerkende de Opofrelser, han har bragt i sin Sags Tjeneste. Her skal saaledes anføres, at han i »Demokratens« første Aar kun beregnede sig en Ugeløn af 18—20 Kroner, skønt han har en stor Familie at forsørge.

Levebrødspolitik er den Mand ikke, om han end forstaar at læmpe sig efter Forholdene.

Paa Vælgermøder og ved socialistiske Sammenkomster kan han tale yderst ophidsende og med kraftig, gennemtrængende Stemme.

Som Folketingsmand var hans Stemmefald dæmpet, næsten for afdæmpet, hans Foredrag besindigt og sagligt. Der var ikke Spor af fedflommede Fraser og hule Rodomontader.

Derfor hørtes han med Opmærksomhed af alle, og det var saaledes ret smigrende for ham, at *Estrup* aldrig hengav sig til kunstlet Ligegyldighed, naar *Skjoldeleveren* havde Ordet.

Det vakte almindelig Beklagelse indenfor Oppositionen, ikke alene blandt hans nærmeste Meningsfæller, da han ved sidste Valg faldt for *Søren Kjær*. Og betegnende for den nuværende Situation er det, at den gamle *Bjørnbakker*, Præstehader og Antimilitarist, som en funklende ny Fugl Fønix kunde svinge sig op af Sammensmæltningens sodfedtede Gryde og blive modtaget med aabne Arme af salig *Dagsavis-Morgenbladets* religiøse Fritænkere, hilst med Agtelse af *Dagbladet*.

Det er nu over en Menneskealder siden (^{30/9}56), at Nationalliberalismens fineste og groveste Pen, at *Bille* og *Ploug* i sjælden Samdrægtighed spruttede af Harme over, at en Husmand — tænk en Husmand — havde slaet af Marken baade den tykke Lærer *Peter Hansen* og den tynde *Bernhard Rée*.

I Aarenes Løb har *Søren Kjær* arbejdet sig op fra en usselig Graakofte til en velstaaende Gaardejer; i Foraaret besejrede han ved Hjælp af Herre- og Gaardmænds Stemmer de jordløse Husmænds Kandidat, Socialdemokraten Harald Jensen.

IX.

EMIL CHRISTIANSEN.

En vis Mangel paa Respekt for Avtoriteter og en ejendommelig Lyst til at spille Bureaukratiet paa Næsen har altid særttegnet den Odense-Guldsmed, der for Tiden repræsenterer Fyns Biske- og Amtmandsrede.

Og det i smaat som i stort.

Det var en Sommernat i Aaret 1875 udi den gode Stad Bogense. De brave Borgere havde i samfulde to Dage pokuleret og skudt til Maals for at hædre det kongelig-borgerlige Fugleskydningsselskabs Stiftelsesdag.

I Hotellets store Sal sad man samlet omkring lange Borde, besatte med dampende Punscheboller, der idelig tømtes og fyldtes.

Den hidtil animerede Stemning var ved at for dunste under Paavirkning af de enlige Solstraaer, der trængte sig gennem de tyndslidte Rullegardiner. Saa rejste sig op en tæt-sluttet, middelhøj Mand med et rundt jovialt

Ansigt, fyldigt, mørkeblondt Haar og Fuldskæg, en kraftig solbrændt Teint.

Det var Guldsmed *Emil Christiansen* fra Odense.

Han slog til Lyd og opfordrede Forsamlingen til i Procession at drage hjemad og aflevere Deltagerne udenfor deres respektive Hjem.

Forslaget modtoges med Jubel, og snart genlød den ellers saa stille By af rungende Hurraraab, der bragte til Vinduerne de Hjemvendendes Ægtehustruer, snart unge, smilende og trinde, snart rynkede, gnavne og indtørrede.

Saa passeredes Borgmestergaarden.

Paa Foranledning af den Odense-Guldsmed et nifoldigt Hurra for den skikkelige Embedsmand, og bag Gardinet tittede frem et forfærdet Gammelmandshoved, prydet med en kvastbesat Nathue.

Beroliget, om end lidt mellemfornøjet, forsvandt Ansigtet, men denne noget illoyale Demonstration kom dog aldrig til at figurere i den offentlige Politirets Protokoller, ti i den lystige Skare saas Byens Bedstemænd og Matadorer.

Hvorvidt *Emil Christiansen*, *qua* Folketingsmand, vil lære at respektere den Stormagt, der kaldes den danske Presse, er et temmelig underordnet Fremtidsspørgsmaal. Sikkert er det i hvert Fald, at han i Sommeren 1885

havde den Dristighed at stille sig paa Krigsfod overfor saa indflydelsesrige Mænd, som *Berlingske Tidendes*, *Politikens*, *Dags-Avisens* og *Avisens* Repræsentanter ved Industriudstillingen i Odense.

Der var det Aar tillige Kongebesøg i Stiftsbyen, et vigtigt Komitemedlem var Guldsmeden. Og det synes, som om Hofluften steg ham til Hovedet.

Dels af misforstaaet Hofsnobberi, dels af den ham i Kødet siddende Lyst til at vise sin Magt optraadte han med provinsiel Overlegenhed imod de københavnske Journalister.

Han og hans Haandlangere nægtede dem Adgang til Kongemiddagen, ja, ved en sølle Fest i »Fruens Bøge« blev Københavnerne hæmmede i deres Referentvirksomhed med den om Enevoldstiden mindende Bemærkning:

— Man kan dog virkelig ikke lade Hans Majestæt spise under Tag og ved Bord med Journalister!

Den krigslystne Guldsmed opnaaede dog ikke andet, end til en Tid at figurere i den københavnske Presse omgivet af et let, komisk Skær, der ikke hævedes, fordi han den 1ste Juli 1885 indtraadte i Riddernes Rækker.

Ja, saa opnaaede han endnu et, at Højrejournalisterne, specielt Redaktør *Fr. Hansen*, med en Kollegialitet, der ellers ikke særkender Regeringspressen, stod Last og Brast med sine mere moderne anlagte Kolleger.

Ved sidste Valg blev han Folketingsmand for Odense Amts første, og han er i Grunden en meget passende Repræsentant.

Odense er en overvejende Højreby, og det er derfor selvfølgelig, at den lader sig repræsentere af Højremænd. Men det er temmelig meningsløst, at den til Tider har valgt en Erkebureaukrat som Etatsraad, Borgmester *Koch* eller en Stokmilitær som Oberst *von Hedemann*.

Og derfor er der noget ret fornøjeligt i, at Guldsmiden ved sidste Valg paa Trods af Byens betitlede Spidser satte sin Krig igennem og tvang de øverste Rangklasser til at stemme paa Haandværkeren, der i Parantes bemærket ikke har noget imod, at man kalder ham Fabrikant.

Som Politiker er han forøvrigt en ganske ordinær, ret bornert Højremand. Han har blindt lystret Parolen og evner at udslynge alle de Fraser, der lyder saa pynteligt fra *Dinesens* og *Matzens* Læber.

Dog er det jo muligt, at han, naar han kommer til at se Forholdene og Førerne paa nærmere Hold, kan faa Øjnene op for, hvor hule de skinnende Gudebilleder er.

Energisk og foretagsom som han er, en anerkendt Dygtighed i sit Fag, vil han kunne gøre Nytte i nevtrale Specialsager, og sikkert er det i hvert Fald, at han er langt at fore-

trække for Hr. *von Hedemann*, der nærmest har virket som Stemmemaskine og kun vakt Opmærksomhed ved sin frappante Lighed med Dr. phil. *Wederkinch-Madsen*.

Kun et Raad til den brave Guldsmed — der med Aarene er bleven mer end tynd- og graahaaret, samt forsynet med en martialske Snurbart *à la* afdøde *Holstein-Holsteinborg*:

— Tal lidt, men godt!

X.

LUDVIG BRAMSEN.

Direktør *Ludvig Bramsen*, der takket være Hr. *Plesners* Tredjemandskandidatur blev valgt i Aalborgkredsen, er Student fra 1865.

Han hører altsaa til den Generation, der — paa enkelte Undtagelser nær som *E. Brandes*, *E. Skram* o. s. v. — i »Studenterforeningen« s klinkede Punscheboller og snudskede Visebøger søgte en Trøst for det knugende Tryk, som den ulykkelige Krig lagde over alt herhjemme.

Køn og frisk, som han var, tilhørende det fine Bourgeoisi, livlig og modtagelig for Indtryk, blev han snart Medlem af de Udvalgtes Kreds.

Han slap for Resten nogenlunde helskindet ud af det Branderslambad, i hvilket Bademesteren, Hr. *Carl Møller*, lod Novicerne dykke ned. Helt upaavirket blev han dog ikke. Han er en Mand, der endnu gouterer en Vits, selv om den er noget hasarderet.

Og naar han tager sig rigtig sammen og ligesom paany gennemlever Studenteraarene, kan det oven i Købet lykkes ham at slaa af Marken selv en saa farlig Modstander, som »Adresse-Avisens« Hofpoet. Ved en Fest i »Journalistforeningen«, der holdtes for et Par Aar siden, tog han saaledes en Guldmedalje (Værdi 10 Kroner) som Forfatter af en Devise, der af en Brander at være ikke var saa ilde endda.

Naa, hvorom alting er, Bramsen var for sund en Natur og for klart et Hoved til, at han skulde lade sig forsumpe i Studenterforeningsvrøvlet. Og heldigvis for ham stillede Forholdene sig saaledes, at han ikke alene i en ung Alder blev anbragt i praktisk Virksomhed, men at han tillige kom til at opholde sig et Par Aar i Udlandet, hvilket yderligere bidrog til at stryge af ham det Ravnekrogspræg, ~~der~~ hæfter ved de københavnske Hjemmefødninge.

Hans Fader *Louis Bramsen* havde nemlig — skøndt udgaaet fra en københavnsk Embedsfamilje — arbejdet sig ud af dansk Bureaukratismes snævre Synskreds og vist fremragende Dygtighed som Stifter og Direktør for »Ny danske Brandforsikringsselskab«. Derfor skete det, at den unge Student — i Stedet for at gaa den slagne Embedsvej — fik set sig om i Verden, senere blev Sekretær i og efter Faderens Død Direktør for Brandforsikringsselskabet.

Bramsen har Ord for at være en solid Fagmand, en ekspedit Forretningsmand. Og fra Tid til anden har han gennem Blad- og Tidsskriftsartikler vist, at han ikke for Praxis har glemte Teorien.

Skønt hans Virksomhed ellers ikke har strakt sig stort ud over Brandforsikringsselskabets snævert stukne Grænser, kan det dog som et Kuriosum anføres, at han paa en Maade har omændret »Journalistforeningens« Alderdomsforsørgelse efter sundere og mere moderne Principer. Planen til denne var vel udarbejdet af Sparekassedirektør *Faber*, men da der snart viste sig Ulemper ved den praktiske Gennemførelse, motiverede og fik Bramsen vedtaget et Forslag om, hvorledes enkelte Bestemmelser skulde *forstaaes* i Praxis.

Bramsen er altid optraadt som Højremand, og det vakte derfor megen Munterhed, da han ved en festlig Lejlighed i en Skaaltale paaviste, at »Journalistforeningens« Alderdomsforsørgelse hvilede paa samme Grundlag som det *Hørup-Berg-Rubinske* Lovforslag, eftersom Medlemmerne ikke direkte gør Indskud i Forsørgelseskassen.

Nu arbejder han paa at faa Journalisternes *afgiftsfri* Forsørgelse ophævet. Og det synes altsaa, som om Hr. Bramsen, efter at være bleven Folketingsmand, nærer Frygt for at blive lyst i Ban af Overpaven, Hr. Lars Dinesen,

dersom han paa et enkelt, sagligt Spørgsmaal fordrister sig til at dele Anskuelse med *Hørup*.

Af Natur og ved Opdragelse er han Højremand, men hidtil har han ikke vist synlig Interesse for det rent politiske i den nuværende Strid. Derimod har han ved forskellige Lejligheder lagt for Dagen, at han baade har Kendskab til og selvstændigt Syn paa de sociale Spørgsmaal, der trænger sig frem i Nutiden.

Han er alt andet end Socialdemokrat, men er uhildet og kundskabsrig nok til at indse, at Socialismen ikke kan bekæmpes med banale Fraser og intetsigende Ukvemsord.

Han mangler ikke Blik for det delvis berettigede i Socialdemokraternes Fordringer, hører ikke til de politiske Syvsovere, der anser enhver Strejke for at være af det Onde.

Under Renovationsstrejken angreb han i »Nationaltidende« skarpt Selskabet og tog Parti for Arbejderne.

Af uoverlagte og altfor fordringsfulde Strejker er han en Modstander, og i 1886 kritiserede han bl. a. den uheldige Smedestrejke i en lille Pjece (»Et Alvorsord til Arbejderne af en Arbejderven«), der dog ved hele sin Tone og sin Argumentations Ensidighed vidner om, at selv et saa koldt Hoved som Bramsen ikke var bleven upaa-

virket af de *Matzenske* Brandtaler og den *Hansenske* Journalistik.

Nu — da Sindene paa begge Sider er faldne til Ro — vilde Hr. Bramsen sikkert kun udgive Pjecen, der i ingen Henseende er betydelig, i en ny og bedre Skikkelse.

Saadan noget Snak, som at Socialismens Løsen er, at man skal leve fra Haanden og i Munden og mere sig jo mere jo bedre i gode som i onde Dage, hører jo ikke hjemme blandt dannede Mennesker. Og Hr. Bramsen har ikke vunden sig noget æstetisk Navn, men kun vist sig som en ganske ordinær Eftersnakker af den *Poul Markussenske* Skole ved at udgyde følgende Fraseflom over et monumentalt Værk som *Emile Zolas* Roman »*Germinal*«:

— »Og da skulle I vide, Arbejdere, at foruden hvad denne Roman allerede *har* bragt Eder af Uanstændigheder, ville I om kort Tid faa Ting at læse, der maa betegnes som det øverste Toppunkt af *Raahed* og *Gemenhed*; Skildringer, som enhver Ægtemand og Fader kun med Gysen kan se bragt over sin Dørtærskel — —«

Men som sagt, siden da er der forskelligt, som tyder paa, at Bramsen *nu* ser mere fordomsfrit paa Forholdene og Menneskene. Det skal saaledes fremhæves, at han ved Industri-mødet i Sommer holdt et instruktivt og frisindet Foredrag om *Arbejdsdomstolc*. Og Folke-

tingsmandens urbane og dannede Talesæt virkede saa meget mere velgørende, som Diskussionen paa dette Punkt skæmmedes af et Par kommunal-politiske Umuligheder, D'Herrer Malermester *Chr. Jensen* og Fabrikant *Andr. Jensen*, der bl. A. vaasede om, at de ikke vilde gaa paa Akkord med »Socialismen«.

Spørger man til Slutning om *Ludvig Bramsens* politiske Fremtidshoroskop, da turde det være noget overilet at bygge for stærkt paa, at han under sin Valgkampagne ikke var fri for at kokettere saa smaat med Begrebet: »uafhængig Højremand«.

Gudbevares, Hr. Bramsen kan nok falde paa at indtage en Særstilling i en enkelt Sag, ej heller vil han maaske være bange for til Tider at være enig med sin Studenterkammerat, Dr. *E. Brandes*.

Men han vil ikke vove sig langt ud, han vil kun for en Stund krydse op imod Vinden. Trækker det først op til en alvorlig Storm, saa søger han Læ bag *Nellemann-Dinesens* Ryg.

Ti Hr. Bramsen véd, at den, der herhjemme vil reussere, han maa i det afgørende Øjeblik følge Magthaverne gennem Tykt og Tyndt.

XI.

CHR. SKEEL WASSARD.

Det var et broget og muntert, til Tider overstadig muntert, Selskab, der en smuk Septembermorgen i 1876 afsejlede pr. Dampers *Vandalia* fra Hamborg til Sydamerika *via* Havre, St. Thomas, Haïti etc. —

Lækre, purunge Venezuelanerinder, som efter en passende Instruktion i en tysk Pension drog hjemad for at falde i Armene paa den længselsfuldt ventende Bejler. Bleggule, enerverede Planter- og Købmandssønner, der havde sat Penge og Helbred overstyr ved Hjælp af *Franz Fortes* Champagnedinéer, *Kafè Nowaks* Natteorgier og *St. Paulli's* Syngepiger. Sorte og kulørte Haïtianerinder, hvis kælnøje og sansepirrende, fyldigslanke Vækst lovede saa meget og holdt ikke mindre.

Og saa var der den danske Koloni, vel et Par Dusin Mennesker.

Hist halvsov gamle Embedsmænd, der under et 7—8 Maaneders Ophold i Moderlandet havde

faaet Leveren og Hjærnen saa nogenlunde repareret. Her spankede om en designeret Embedsmand, som ikke havde Begreb om, hvad han gik ud til, og letsindigt spottede over Dyssenteri, gul Feber og andre tropiske Behageligheder. Derhenne hvilede paa sit Smertensleje Herlufsholms nuværende Rektor, Cand. theol. *Bache*, lige ved at omkomme af Søsyge paa Vejen til sin Virksomhed som Skoledirektør over de dansk-vestindiske Negerunger. Endvidere en hel Stab af Direktører, Ingeniører og andre Funktionærer, der skulde starte et Sukkerfaktori paa St. Croix.

Ensformig var den tyve Dages Sejlads, ikke en eneste Orkan, kun en stille Hengliden gennem Passatvindens Regioner.

Der var dog en Mand, som forstod at sætte Liv i selv de døsigste, som med beundringsværdig Opfindsomhed arrangerede Selskabslege, Smaasold og improviserede Baller.

Det var Overretssagfører *Christian Skeel Wassard*, den Gang Direktør for St. Croix's Sukkerkøgeri.

Hans Hjælpsomhed blev paaskønnet af alle, ikke mindst af det smukke, om end i Farven noget blandede, Køn, der befandt sig om Bord. Og mangen en misundte Hr. Wassard, naar han ved Aftentid traadte Marengoen (en spansk Vals) sammen med en velhavende, 20aarig Enke, hvis yppige Figur og glødende

Øjenpar vejede op mod den lidt fladtrykte Næse og kaffebrune Teint.

Wassard er nu en velkonserveret, blond, halvhundredaarig Ungkarl, en dannet og fordomsfri Verdensmand, der er som hjemme i Evropas Storbyer, har gjort Bekendtskab med Atlanterhavets Decemberstorme, gennemfaret de Forenede Stater fra Øst til Vest.

Efter i Halvfjerdserne nogle Aar at have praktiseret som Overretssagfører her i Byen, fik han, der i pekuniær Henseende er uafhængig stillet, Lyst til at blive Medlem af den internationale Domstol i Mansurah. Der blev intet Hensyn taget til hans Ansøgning, og i 1876 tog han mod Stillingen som kommerciel Leder af det vestindiske Sukkerkogereri, medens Cand. polyt. *Zahrtmann* blev teknisk Direktør.

Glat og sleben, som han er, i Besiddelse af en uforstyrrelig Ro, forstod han at hævde sin Stilling. *Han* lod sig ikke afficere, naar Guvernør, fhv. Kaptejn i Marinen, *Aug. Garde* fik et af de lunefulde Anfald, der uvilkaarlig ledede Tanken hen paa, at Vestindiens daværende Øverste en Gang havde kommanderet tjærede Gutter. Og da *Zahrtman* — en ubestridelig, noget selvfølende Dygtighed — et Par Aar efter trak sig tilbage, blev Wassard Ene-direktør.

At Sukkerkogeriet ikke kom til at betale sig, derfor bærer Wassard intet Ansvar, og til

hans Ros skal det siges, at han ved sit bøjelige Væsen forstod at stille sig i et godt Forhold til et saa pirreligt Folkefærd som irske Plantere og engelske Kolonikøbmænd.

Da Staten overtog Sukkerkogeriet, vendte Wassard tilbage til København, hvor han senere har privatiseret.

Det vakte en Del Opsigt og gav Anledning til nogen Omtale, at Wassard for et Aarstid siden blev udnævnt til kgl. Raadmand. Man mente, og det maaske ikke uden Grund, at der til den Post udkrævedes et Lokal- og Personalkendskab, som muligen har været til Stede, men sandsynligvis er blevet noget udvisket efter en 13—14aarig Fraværelse.

Denne Anke synes ikke ganske uberettiget, og det kan heller ikke siges, at Hr. Wassards Raadmandsvirksomhed har sat synlige Spor, men paa den anden Side har han ikke stødt an paa noget Punkt.

Som Politiker er han ganske blank, ti den parlamentariske Erfaring, han har erhvervet sig som folkevalgt Medlem af St. Croix's Kolonialraad, betyder ikke stort.

I det hele gør han Indtrykket af, at det ikke saa meget er en brændende Interesse, der har ført ham ind i det kommunale og politiske Liv, som en halvblaseret Verdensmands Lyst til at faa nogle Formiddagstimer og en enkelt Aftentime besat.

Om et Par aktuelle Spørgsmaal, som Indkomstskatten og Retsreformen, har han udtalt sig fordomsfrit og ret liberalt.

Han har erklæret sig for en uafhængig Højremand, der dog i paakommende Tilfælde vil bøje sig for Partiledelsen.

Forhaabenlig vil Hr. Wassards Dannelse og Verdenserfaring krympe sig ved at gaa under det *Lars Dinesenske* Aag. Det er ogsaa muligt, at denne affable Mand, naar det kommer til Stykket, har mer Rygrad, end man skulde tro efter hans ydre Fremtræden.

XII.

Raadmand BÜLOW.

(19/5 1811—15/12 1890).

Alle af den ældre og mange af den yngre Slægt vil mindes en hvidhaaret Kæmpeskikkelse — frappant lignende *gamle Grundtvig* —, der indtil for et Par Aar siden daglig saas i Københavns Gader og i Københavns Omegn, altid kørende i en høj Jagtvogn.

Gammeldags var Vognen og lidt tarveligt Seletøjet. Ti den Mand, der sad deroppe paa Sædet, han hadede som Pesten Pral, han, *selfmade* Manden, der i en Alder af 16 Aar begyndte sin kommunale Virksomhed som Skriver paa *Frelserens Arbejdshus*,

Raadmand *Frederik Christofer Bülow* nedstammede fra en gammel mecklenburgsk Adelslægt, der i Slutningen af det 16. Aarhundrede tog Ophold her i Danmark, Han selv blev

den 4. Februar 1880 naturaliseret som *dansk Adelsmand*.

Han var en Fættersøn af *Frederik VPs* bekendte Generaladjutant *Bülow*. Oprindeligt skulde han have studeret og var, efter Datidens Skik, bestemt til Præst, men Familjeforhold førte det med sig, at den 16-aarige Knøs maatte staa paa egne Ben og tjæne sit Brød som Skriver paa Frelserens Arbejdshus.

Da Frelserens Arbejdshus 6 Aar efter — i 1833 — undergik en gennemgribende Forandring, indlagde den unge Mand sig saa store Fortjæner ved Reformens Gennemførelse, at han blev udnævnt til Fabriksskriver paa *Ladegaarden* og senere avancerede til Inspektør samme Sted.

I disse kommunale Stillinger var han fra 1833 til 1858.

Omtrent samtidigt udfoldede han en ganske enestaaende privat Virksomhed, som Udstykningsentreprenør *en gros*.

I Begyndelsen af Fyrrerne gjorde han paa dette Omraade sin første Forretning idet han købte Grunden »Mosedal« paa Vodrofvvej.

Det vilde dog tage for megen Plads op i Detaljer at gennemgaa hele hans Forretningsvirksomhed.

Her blot et Par løse Omrids:

Hele det *environ* af Nørrebro, der kan angives ved Ewaldsgade, Gartnergade, Griffen-

feldtsgade, Korsgade o. s. v., har han udstykket.

Endvidere hele Bülowskvarteret — Bülow-vej, Harsdorffsvej, Emilievej etc.

Raadmand *Bülow* var forøvrigt én Mand, der i større Grad, end almindeligvis er Tilfældet, havde Alménvellet for Øje. Det fremgik af hele hans Forretningsførelse.

Praktisk Forretningsmand, som han var, sørgede han selvfølgelig for selv at tjæne paa sine Handeler. Han tjænte ogsaa godt.

Men han udstykkede ikke, smaaligt beregnende hver Øre, han kunde faa af hver Kvadrattomme Jord. Han sørgede omhyggeligt for, at hans Grunde bebyggedes, saa at der blev *Lys* og *Luft*

Naar der saaledes endnu i Bülowskvarteret findes smukke Villaer med store Haver, skyldes det de Servituter, ved hvilke Bülow paalagde Grundkøberne ikke før 1900 at opføre andet end Villaer. Og det kan tilføjes, at Raadmand Bülow i de senere Aar kunde have tjænt ikke faa Penge, hvis han vilde have samtykket i at ophæve disse Servituter. Men sligt laa fjærnt fra hans Karakter.

Naar det endnu nævnes, at han fra 1858 til 1880 har ejet *Gamle Bakkegaard* i Valby, som han dels har udstykket i Smaaparceller, dels solgt til Gamle og Ny Carlsberg, samt at han efter 1880 købte *Eigaard* ved Ordrup og gennem

Udstykninger har skabt hele Villakvarteret ved Lindegaardsvej, — er i alt væsenligt angivet hans omfattende private Virksomhed.

Ikke mindre betydningsfuld har hans offentlige Virken været for de Kommuner, i hvis Tjeneste han har arbejdet.

Fra 1858 til 1870 var han Raadmand i København. Og naar nu, Aar efter Aar, Københavns Magistrat med nogenlunde god Samvittighed kan give sine bekendte flotte *Bidstrup-Middage*, da kan de Herrer takke den afdøde Raadmand derfor. Ti det skyldes udelukkende hans eminent dygtige — og i dette Tilfælde ganske *uegennyttige* — Dispositioner, at Bidstrup Gods i Treaaret 58—61 blev solgt og udstykket til saa stor Fordel for Københavns Kommune.

I det hele kan det siges, at skulde Raadmand Bülows Livsgærning skildres i alle dens Enkeltheder, saa vilde det være énsbetydende med at skrive Københavns Kommunes og Omegns Historie i det sidste halve Aarhundrede.

Paa saa mange Punkter og med saa mange Baand havde den Mand været knyttet til København, at det ligesom var noget af København, der forsvandt, da han gik bort.

Eksempelvis skal her kun nævnes, at han i en Menneskealder var Direktør for *Idiotanstalten* og 20 Aar i Træk Sogneraadsmænd i Valby.

Titlen *Raadmand* satte han megen Pris paa, selv efter at han var ophørt at være det, og lige til sin Død blev han af alle uden Undtagelse kaldet *Raadmand*.

En *Justitsraadstitel*, som i sin Tid blev ham tilbudt, vægrede han sig ved at modtage. Intet var ham mere fremmed end Rangsyge. Han havde i det hele kun Respekt for *selverhvervede* Titler.

Var han i godt Humør, hvad der som oftest var Tilfældet, plejede han at sige:

»Jeg har dog været en god *Raadmand* for saa mange.«

Og det er sandt. Ti ingen gik fra hans Dør uden at have modtaget et godt Raad; mange har han hjulpen baade med Raad og med Daad.

Han hørte til en gammel, nu i det hele uddøet Generation.

Han var maaske ikke, hvad man i moderne Forstand kalder en *Liberal*.

Men paa Bunden og i Handling var den Mand mere humant tænkende og mere frisindet end mange af de Folk, der Aar igennem har pyntet sig med den liberale Politik's Harlekins-pjalter for at ende i S sammensmæltningens Fedtebod.

Ganske vist, hans indtil Fanatisme grænsende Pietet for *Frederik VI.* og alt, hvad der vedrørte denne Konges Tid, kan vanskelig forstaaes af en yngre Slægt.

I Politik har han aldrig blandet sig, han havde jo nok at gøre med det kommunale.

Man kalde ham forøvrigt, hvad man vil, — saa meget er sikkert, at der var ægte demokratisk Grund i den gamle Gubbe.

Der kommer f. Eks. til ham en Formiddag en tarvelig klædt Haandværksmester eller en lille Gartner, der har en Udstykningsforretning med *Raadmanden*.

Pludselig slaar Klokken 12, og saa vidste enhver, at *gamle Raadmand* vilde have sin Middagsmad.

Men lige saa afgjort var det, at *han* tog Smaamanden med ind til sit velbesatte Bord, hvad just ikke enhver moderne »Demokrat« falder paa at gøre.

Raadmand Bülow havde været tre Gange gift og efterlod sig en talrig Slægt af Børn og Børnebørn. Af hans Svigersønner er mere bekendte: Direktør i Handelsbanken *P. Damm*, Bagermester *Lorry Feilberg* og Apotheker *Chr. Steenbuch*.

I sit hyggelige, af saa mange besøgte Hjem paa *Helleruplund* optraadte han som Patriarken. Der var Vikingeblood i ham; han kunde være opfarende og hæftig, men lige saa hurtig var han god igen.

Egenraadig var han til det yderste, egenraadig som en *selfmade* Mand al Tid er det. Han stolede kun paa sig selv, og han havde

Ret til at gøre det, ti mange har stolet paa ham, og han har aldrig svigtet nogen.

Enhver, der har været Gæst hos Raadmand Bülow, vil have faaet et uforglemmeligt Indtryk af en halvt forsvunden Tidsalder, der levedes der ude.

Stor Plads var der, Rum til mange og Hjørterum til flere.

En Søndag Middag begyndte i Reglen med et Dusin Mennesker ved Bordet, men før Middagen var sluttet, sad der ofte over en Snes Personer til Sæde - Børn, Børnebørn, Slægtninge og Venner.

Og ved Enden af Bordet sad han selv, en Dovregubbe-Skikkelse, glad ved at se de mange om sig, elskværdig-kritisk overfor ny Elementer.

XIII.

CRONE.

(10/11 1813 — 18/10 1887.)

Ældre Historieskrivere synes at gaa ud fra, at det er Kammerherre *Bille*, hvem København kan takke for Hr. *Crone* og det ny, nu snart en Menneskealder gamle Politi. Og som Bevis herfor fortælles da i Reglen en Historie om, hvorledes Hr. Bille under sit Ophold ved Verdensudstillingen i London 1862 blev saa begejstret over Londoner-Politiets kridhvide Bomuldshandsker, at han straks besluttede at indføre den Slags Handsker i sin egen Stad.

Hvordan det nu end forholder sig med Kammerherrens Rejseindtryk og derpaa byggede Planer, saa meget er i hvert Fald sikkert, at gamle *Bræstrup* længe før Billes Englandsrejse var klar over, at Københavns Politi trængte til at omordnes.

Den 11te April 1857 indgav *Bræstrup* til

Justitsministeren Forslag til en Omordning af Politiet, og d. 2den Juni s. A. nedsattes en Kommission, der alt under 19de November s. A. saa sig i Stand til at fremsende en Betænkning, som i det hele var bygget over det engelske System. Dette Arbejde var ikke saa ilde endda; og det er betegnende, at *Dagbladet* under 13de August 1858 fandt sig foranlediget til at omtale Betænkningen i følgende, ikke alene smigrende, men tillige højst fornuftige Udtryk:

»Den hviler paa den Grundtanke, at Politiet ikke skal være et politisk Redskab i Regeringens Haand, en af alle Statens Borgere frygtet og afskyet Magt, men et Værn for den offentlige Sikkerhed og Orden og som saadant alle gode og fredelige Borgeres Ven.«

Primus motor var den berejste Kammerherre altsaa ikke, men det vilde alligevel være en Skam at undervurdere hans Virksomhed for den gode Sag. Som Folketingets Ordfører under den ny Politilovs Behandling har han den uvisnelige Fortjæneste, at Politibetjentene ikke kom til at hedde *Bysvende*. Saadan benævnedes nemlig Ordenens Haandhævere i et Ændringsforslag, men Hr. Bille, der som gammel Københavner har et skarpt Blik for sine Bysbørns *Tivoli-Humør*, indsaa straks, at det ikke gik an.

Derfor var det ogsaa, at den daværende Folketingsmand bemærkede:

»Til Ordet *Bysvend* knytter sig Begreber, som kunde lade befrygte, at Benævnelsen vilde være uheldig for de ny Politikonstabler.«

Medens altsaa den nyere Historieforskning noget beklipper Hr. Billes Andel i Politiets Omorganisation, vil det dog være rigtigst indtil videre at holde sig til de ældre Konjekture om Kammerherrens Forhold til Crones Ud nævnelse.

Lad os altsaa gaa ud fra den Antagelse, at det var Bille, som fandt Crone.

Hvem var Crone?

Politimester i Helsingør var han, og som Politiker støttede han den national-liberale Gruppe, der benævnedes den *Hall - Bille - Brixske*.

Bureaukrat ud til Fingerspidserne, men pligttopfyldende og samvittighedsfuld til det Yderste. Han har aldrig hørt til de Embedsmænd, der ligger paa den lade Side, mens tarvelig lønnede Fuldmægtige trækker Læset

Han var en udmærket dygtig Kontormand, hans Indberetninger til Amtmanden og andre Autoriteter ligefrem skinnede af Akkuratesse, og de Helsingør-Betjente var ubetinget noget af det reneste og propreste, man i Arildstid havde set i en Provinsby.

Var Crones Interesser og Arbejdsdygtighed end nærmest helliget Theorien og Kontorvirksomheden, saa havde han et heldigt Greb paa at knytte til sig Fuldmægtige, der som afdøde Prokurator *C. de Bretteville* og nuværende Politiinspektør *Carsten Petersen* vandt et vist Ry som praktiske Politimænd. Og saaledes frembragtes ved en Sammensmæltning af Theori og Praxis, ved Samvirken af den ledende Kontormand og de aktive Politifuldmægtige, det Mønsterpoliti, der i sin Tid holdt saa fortræffelig Orden paa de mange Sømænd, som gæstede Helsingør, og hvis aktmæssige Petitioner endnu mindes med Henrykkelse af gamle Kontormænd.

Politidirektoratet i København er ingen Sinecurepost, og allermindst har den været det for Crone. Da han traadte til, forefannt han ikke alene bar Bund, men ogsaa mange Misvækster at udrydde. En fuldstændig ny Organisation skulde indføres, et delvis nyt Personale uddannes og de ældre Betjente belæres om, at *Stokkemændenes* Periode var forbi.

Under de tarvelige Lønningsforhold var det ganske vist forbundet med stor Vanskelighed at erholde brugbare Folk, men det kan paa den anden Side heller ikke skjules, at Crone til overordnede og vigtige Poster har valgt Mænd, der af alle, saavel i som udenfor

Politiets Kreds, ansaas for alt andet end kvalificerede.

Det vidner saaledes om en mærkelig Mangel paa Menneskekundskab — for ikke at bruge et stærkere Udtryk — at anbefale *Martin Hertz* til Chef for Opdagelsespolitiet. Selv et saa konservativt, regerings- og autoritetsvenligt Blad, som *Dagens Nyheder*, har jo anset sig moralsk forpligtet til gennem en Aarrække meget skarpt at kritisere Hr. Hertz's fremskudte Stilling i Københavns Politi.

En Del Indvendinger mod Crones Indstillinger fra de senere Aar kunde der ogsaa gøres, men i det hele og store har han forstaaet at vælge sine Folk. Naar henses til den strænge Tjeneste og det usle Vederlag, der ydes, maa det siges, at Københavns Politikorps, navnlig forsaavidt angaar Patuljebetjentene, indtager en højst respektabel Plads.

Og Forholdene har ikke været lette under Crones lange Embedstid, der afsluttedes et halvt Aar før hans Død. Da han tiltraadte sin ansvarsfulde Post, var København endnu kun en stor Provinsby. Aar for Aar har den antaget mer og mer af Storstadspræget, og som Følge deraf er Politiets Arbejde Dag for Dag bleven byrdefuldere.

Man hører ofte Klager over, at Københavns Opdagelsespoliti ikke ret magter sin Stilling, men man betænker ikke, hvor ringe

det Beløb er, som staar til det saakaldte hemmelige Politis Disposition. Og uden Penge er det umuligt at opdage Forbrydere. Afdøde Politiassistent paa Orlogsværftet, *Rung*, nød saaledes i sin Tid — som Opdagelsesbetjent i Københavns Politi — et stort Ry som en ualmindelig heldig Politimand, og Ryet var heller ikke ubegrundet. Men ligesaa sikkert er det, at *Rung* anvendte en ikke ringe Del af den Privatformue, han ejede, til at efterspore Forbrydelser.

Crone bærer intet Ansvar for den pekuniære Misère, der hæmmer Politiets Virksomhed. Som en Løve har han i Borgerrepræsentationen kæmpet for en Forhøjelse af de menige Betjentes Lønning og for, at større Pengemidler stilles til Politiets Disposition.

De politiske og sociale Forhold har ogsaa været særlig vanskelige under Crones Politidirektorat: I Tredserne de nationalliberale Gadespektakler efter Dannevirkes Rømning; i Begyndelsen af Halvtjerdserne Dønningerne fra den europæiske Socialistbevægelse, og saa en forbitret politisk Kamp, der for Magthavernes Vedkommende endte i Provisorier og Gendarmer.

Som Forfatter paa Politi-Området er Crone et rent Vidunder i Retning af Flid og Opfindsomhed. Han er ligefrem genial, om end til Tider lidt overvældende.

Hele Vognlæs af Skemaer, Lister, Blanketter og Protokoller har hans produktive Aand frembragt. En Del er vel gaaet al Kødets Gang og ligger nu hensmuldret og støvet i Politiarkivet, men mangt og meget er blevet staaende, og daglig har han funden paa noget nyt.

Hver Gang en ny Lov blev vedtaget i Rigsdagen, straks flød fra hans flittige Pen et Utal af Skemaer og Protokoller. *Lov om Fremmede og Rejsende af 1875* bragte saaledes ikke mindre end tre Skemaer (Litr. A, B og C), 5 Protokoller o. s. v. til Verden.

Rapporter om de forskellige Arter af Forbrydelser og Politiforseelser skal affattes paa forskelligt Blanketpapir: For Opfiskning af Ankre er der en Blanket, for almindeligt Hittegods en anden, og saadan i det uendelige.

At udstede Dagsbefalinger hørte sikkert til Crones kæreste Livsgærning. I hvert Fald er han — efter Tallet af Dagsbefalinger at regne — en af Danmarks frugtbareste og alsidigste Skribenter.

En udtømmende Kritik af Hr. Crones Forfatterskab vilde ganske vist ikke være uden literærhistorisk Interesse, men man kan sikkert nøjes med mindre. Her bør dog fremdrages et Par Hovedpunkter, der formentlig vil kaste et nyt Lys over denne ejendommelige Forfatterpersonlighed.

Som *Stilist* indtager Crone en ganske særegen Plads i den danske Skønliteratur. En hartad vidunderlig Stringens og Klarhed udmærker hans Produktioner. Ingen Brammen med overflødige Ord og en Sikkerhed i Ordvalget, der vækker Beundring. Her er et prægnant Eksempel:

» — Natpost 11 B skal gaa fra Højbro forbi Slottet gennem Zahlkammerporten til Tøjhusbroen, tilbage fra Tøjhusbroen gennem Zahlkammerporten forbi Slottet til Stormbroen og derefter fra Stormbroen, forbi Slottet, gennem Zahlkammerporten langs Ridebanens venstre Side til Marmorbroen og tilbage fra Marmorbroen langs Ridebanens højre Side forbi Kolonnaden, gennem Zahlkammerporten forbi Slottet til Højbro og saaledes fremdeles — —«.

Det maa dog indrømmes, at Forfatteren, naar det gælder noget alvorligt, saadan hvad man kan kalde et Samfundsonde, kan hæve sig til en Pathos, der er meget virkningsfuld.

Er der ikke Kraft og Klang i følgende Dagsbefaling af 20de Juli 1863?

— »Politistyrken maa med Udholdenhed og uden at trættes arbejde paa Udryddelsen af denne indgroede Uskik. Hvis den Kamp der imod, der ifølge Lovgivningens og Instruksens Bestemmelser er begyndt, opgives, vil det blive betragtet som et Bevis paa, at Politiet er magtesløst overfor deslige Uvaner, og den Respekt hos Befolkningen, uden hvilken det ikke kan opfylde sin Bestemmelse, vil lide derved.«

Og man tro blot ikke, at det her drejer

sig om Bagateller, om mindre Politiforseelser. Nej, i Sandhed Crone har Ret, naar han tilføjer:

— »Sagen er saaledes af større Vigtighed, end det ved første Øjekast kunde synes«.

Hans Bemærkning om *ved første Øjekast* synes dog noget vel lemfældig, naar Hensyn tages til Nutidens samfundsomvæltende Tendenser. Ti hvad gælder det?

Det gælder Samfundets Bevarelse, Autoritetens Opretholdelse; det drejer sig om at indskærpe Instruksens Bestemmelser om, *at Dragter, Torvekurve eller andet saadant ikke maa bæres eller trilles paa Fortov.*

Som *Sprogrensør* indtager Forfatteren ligeledes en Særstilling.

Sprogets Renhed er ham et Livsspørgsmaal, med Kraft kæmper han mod Bibeholdelse af fremmede Ord. Lad være, at det Sprog, han kæmper for, ikke er det almindelige danske Sprog; ogsaa *Politisproget* har sin Ære, sin egen Ære og sin egen Stolthed. Denne Kamp fortjæner Opmærksomhed, og den højtansete Forfatter bør paaskønnes, naar han gennem Dagsbefaling af 1ste Juli 1881 slaar følgende fast:

— »I Anledning af, at der oftere i Politirapporter bruges Benævnelserne *Bordel* og *Bordelværtinde*, gøres der opmærksom paa, *at disse Benævnelser*, der ikke stemmer med

Lovsproget — Regulativet for Politiets Tilsyn med offentlige Fruentimmer heri Staden af 9de Marts 1877 — *ikke maa bruges*, men derimod Regulativets Benævnelser *offentlige Huse og Værtinder i offentlige Huse.*«

Som *Lovfortolker og Moralist* kan Crone vel ikke maale sig med den moderne Videnskabs Spidser, med *Matzen, Nellemann og Goos*, men han indtager dog en særdeles respektabel Plads.

Er der saaledes i Politivedtægten Tale om en Kusk, der ikke iagttager behørig Forsigtighed, udstedes straks til Efterretning for de patruljerende Betjente følgende geniale Lovfortolkning i Dagsbefalingsform:

»En Kusk, der paa et nogenlunde befærdet Sted ikke har sine Øjne i den Retning, hvori han kører, *iagttager ikke behørig Forsigtighed.*«

At herved den gamle Regel: *En Kusk skal have Øjne i Nakken*, bliver omstødt, har mindre at sige. Enhver Sagkyndig vil sikkert give Forfatteren Ret i, at den Kusk, der bliver paakørt bagfra, skal vedblive at stirre lige ud og ikke vende sig om for at se, hvad der er i Vejen.

Tilsyneladende er der vel en enkelt af den lovkyndige Forfatters Fortolkninger, som kunde synes noget overflødig. Det er dog ikke saa, ti under de daværende — og nuværende — lovfortolkende Bestræbelser, hvor saa meget

smaat blev stort og saa meget sort blev hvidt, var der virkelig Anledning til at minde Politiet om, at »*Fragt- og Arbejdsvogne* kan ikke forstaas som indbefattende *Haandvogne*.«

Det kunde dog vel tænkes, at en juridisk dannet Politibetjent af den *Matzenske* Skole faldt paa den Tanke, at en Trillebør var en Arbejdsvogn, og at en Barnevogn henhørte under Fragtvogns-Kategorien.

Og saa til Slutning endnu et: Rørende er den Omsorg, som Crone udviste for at bevare sine Betjente rene og kyske.

Vi véd alle, hvilken Faldgrube for Moralen Kasinomaskeraderne er, og det er derfor intet Under, at Crone alt under 16de Februar 1866 nedskrev følgende lille Perle af en Dagsbefaling:

»Herefter maa *Ingen af Politiets Betjente uden Tilladelse* af den ham foresatte Inspektør eller Assistent *indfinde sig paa offentlige Maskerader i Kasino eller andet Steds*. Om alle Tilladelser, der saaledes meddeles, skal 1ste Politiinspektør underrettes, senest 6 Timer, forinden Maskeraden begynder.«

* * *

Har Politidirektør Crone end ikke undgaet at støde mod forskellige af de Skær, som under den politiske Bølgegang er kommen frem paa Overfladen, saa har han dog i det hele — og ikke mindst i de sidste Par Aar af sin Virketid — bevaret en prisværdig Upartiskhed.

Alt i alt en samvittighedsfuld, flittig og selvstændig Embedsmand, stillende store Fordringer til sine Undergivne, men human og retfærdig. Overfor Publikum gennemgaaende velvillig og hensynsfuld.

Og han havde bragt Maskineriet til at arbejde med en Akkuratesse, der ikke er ganske almindelig, og som *burde* have gjort Arbejdet let for hans Efterfølger, Hr. *Eugen Petersen*.

XIV.
BILLE.

Hr. *Bille* eller rettere Hr *de Bille* — for at bruge det Udtryk af Højagtelse for et gamleuropæisk, aristokratisk Samfund, som vor Repræsentants overlegne Væsen afnødte amerikanske Hotelværter og Negeropvartere —, han var ikke saa betydelig en Mand i Amerika, som man har troet herhjemme.

Washingtons *corps diplomatique* foragedes over, at en Parvenu, der i sit Ydre ovenikøbet havde en frappant Lighed med en ganske ordinær Smørgrosserer, trængte sig ind i deres eksklusive Kredse, og Dansk-Amerikanerne?

Ja, de fik snart Øjnene op for, at Hr. *Bille* paa Bunden var en ægte dansk Bureaukrat.

Kom han f. Eks. til Chicago, saa indlod han sig kun med *Spidserne*, specielt Vicekonsul og Apotheker *Emil Drejer*, en Mand, der ved sin latterlig embedsmandsmæssige Optræden har forstaaet at gøre sig ilde lidt af Chicagos stræbsomme og agtværdige danske Arbejder-

befolkning. Og Hr. Drejer — en kødelig, men ikke aandelig, Helbroder til afdøde *Frederik Drejer, stud. med. & chir.*, Socialist og Fritænkter — bliver ikke bedre lidt, fordi »Politikens« populære *Henrik* paa sin ironiske Vis titulerer ham »den populæreste Dansker i de Forenede Stater«.

Billes intime Bekendtskab med Hr. Drejer forblev ikke resultatløst.

For det første blev Vicekonsulen udnævnt til kgl. dansk Konsul for en halv Snes Stater, erholdt større Indtægter og i Tilgift et Ridderkors; for det andet fik Hr. Bille et højst overfladisk Indtryk af dansk-amerikanske Forhold, hvilket navnlig viser sig i den Indberetning, han i sin Tid indgav til det danske Udenrigsministerium, og som senere udkom hos *Gylden-dal* unden Titlen: *Det store Vesten*.

Det var i Efteraaret 1882.

Den unionelle Politik holdt Ferie, Diplomatene ligesaa, Dinéerne var i Aftagende — Hr. de Bille kedede sig.

Nu havde han siddet der i Washington Dag ud og Dag ind. Han havde samlet en Masse statistiske Data, der maatte imponere enhver, som ikke véd, hvor let vunden en slig Konversationsleksikons Viden er, takket være de fortrinlige aarlige Haandbøger, der findes paa ethvert større *public library*.

Det kunde vel ikke nægtes, at den lille

Parvenu-Diplomats Flid havde vunden al mulig Paaskønnelse hos *Rosenørn-Lehn* og hos *Nationaløkonomisk Tidsskrifts* Læsere, men det tilfredsstillede ham ikke.

Gamle glade Minder, Tivoliminder, dukkede op i den daværende Ministerresidents Sjæl.

Ligesom afdankede Skuespillerinder kan blive grebne af en uimodstaaelig Trang til endnu en Gang, inden deres Livs Nat sænker sig over dem, at træde frem foran Rampen, saaledes kunde den fhv. Journalist ikke modstaa Lysten til atter at mødes med det store, brede Publikum, hvis Yndling han var for en Snes Aar siden.

Men dertil krævedes mer end tørre Tal. Stilfulde Naturskildringer, fikse smaa Interiører af Farmerlivet, prægede af *Selvsyn* paa *det store Vesten*, — det var en ufravigelig Fordring.

Nu var det uheldigvis netop *Selvsyn*, som fattedes Ministerresidenten. Men det kunde erhverves, blot man ikke var fordringsfuld.

Bille er i Virkeligheden beskeden.

Ganske vist, det var hans inderligste Ønske at danne sig »et til *Selvsyn* støttet Billede baade af dette umaadelige Territoriums Udstrækning og almindelige Karakter og af den kolonistiske Virksomhed, som foregaar derude«.

Og dette »Territorium« indtager rigtignok et Fladerum betydeligt større end Tyskland,

Frankrig, Spanien og England tilsammen. Men Bille, hvis Nemme er højst ualmindeligt, mente dog, at han i Løbet af nogle Uger kunde løse denne Opgave i »de store og væsenlige Træk«.

Først og fremmest galdt det om at finde en Impressario, der kunde lægge en fornuftig Rejseplan, skaffe de fornødne Jernbane-Fribilletter, »den kyndige og velvillige Bistand« m. m. —

Heldet følger den dristige!

Vi havde jo faaet en kgl. dansk Konsul for »det store Vesten«.

Kort sagt, Ministerresident *de Bille* ankom en smuk Efteraarsdag paa Michigan Central-Jernbanestationen i Chicago. Paa Perronen stod en bukkende Mandsling — kgl. dansk Konsul, Ridder af Danebrog samt Apotheker, Hr. *Emil Drejer*.

Efter den officielle Modtagelse en bedre Middag i *Palmer-House*, Chicagos fineste Hotel og under politiske Kampagner Hovedkvarter for det demokratiske Parti.

Efter Middagen sagtens en alvorlig Raadslagning om og endelig Fastsættelse af Rejseplanen.

Først en Meddelelse om, at det var lykkedes at skaffe Fribilletter paa de forskellige Jernbaneruter, takket være Thingvalla-

linjens daværende General-Agent for Vesten, Hr. *Alfred Mortensen*, en *selfmade* Mand, der havde — og har — en Del mere at sige hos Vestens Jernbanekonger end den kgl. danske Udenrigsminister, Ministerresident og Konsul tilsammen.

Saa tændtes Cigarerne, og Rejseplanen underkastedes en grundig Drøftelse.

Bille fandt vel, at det kunde være en »interessant Opgave specielt at følge den danske Emigration, at besøge de Steder, hvor den har samlet sig i størst Antal, og at undersøge de Forhold og Livsbetingelser, under hvilke danske Udvandrere nu befinder sig i de forskellige Stater og Territorier.« Men Tiden var for knapt afmaalt, og — saa kunde der jo heller ikke ventes synderlig mange eller fine Middage blandt haardhændede, danske Farmere.

Det blev i hvert Fald besluttet ikke fortrinsvis at søge »hen til de Egne, hvor Danske havde været bosatte i længere Tid, eller til Byer, hvor de udgør en større Procent af Befolkningen.«

Senere har Bille dog erklæret: »Hvor der var Lejlighed til at besøge skandinaviske Nybyggere, foretrak jeg dette, fordi Landsmandskabet og det fælles Sprog fremkaldte en Tillid og Fortrolighed, der gjorde Meddelelserne fyldigere.«

Desuagtet kørte man, o: Ministerresident og Konsul, næste Dag forbi Racine, Wisc, en Fabriksby paa en Snes Tusind, af hvilke henvend en Fjerdedel Danske, og tog direkte til Milwaukee, Wisc, der kun rummer et Par Dusin Landsmænd.

Det kunde dog være, at Hr. *de* Bille vilde have havt baade Nytte og Fornøjelse af at træffe sammen med den store Skare praktiske og dygtige Racineboere, der har arbejdet sig op fra intet, og hvis Kendskab til amerikanske Forhold sandelig ikke er at foragte.

Men — i Milwaukee var der en ekstra fin Middag og saa den designerede, senere udnævnte og nu afskedigede, danske Vicekonsul for Wisconsin, en norsk-amerikansk Jernbane-Agent ved Navn *Solberg*. Og hvis Hr. Bille havde besøgt Racine, kunde det jo tænkes, at han havde faaet Nys om, hvad de Danske mente om Hr. Drejers Protegé.

Milwaukee har øjensynlig gjort et dybt Indtryk paa den trinde Ministerresident. Ellers kunde det dog ikke falde ham ind i sit Hovedværk: »Det store Vesten« at betegne Forholdet mellem Milwaukee og Chicago med følgende Ord:

»Skønt Wisconsin's største Handelsby Milwaukee — — ikke kan maale sig med det mægtige Chicago.«

Det er akkurat, som om en Skoledreng vilde sige:

»Skønt Jyllands største Handelsby Aarhus ikke kan maale sig med København.«

Efter et kort »Selvsyn« paa Milvaukee skiltes Bille fra sin Konsul og fik til Gengæld i Prof. *Frederiksen* en »kyndig og velvillig Bistand.«

Og saa gik det rygende, flygende, strygende fra Lake Michigan til Rocky Mountains. Langs »talrige Søer, der paa sine Steder danner hele Perlerader, omkransede af smukke Skove;« ad »Naturveje, der kun bestaar af Hjulspor i Grønsværet uden Grøfter eller Hegn;« over »bløde, bølgeformige Højdedrag, hvis bag hinanden fortonende Linjer minder om mange Landskaber i det Indre af Jylland«; paa »de uendelige Prærier, dette umaadelige og ensformige Ocean af Græs, snart fladt for Hundreder af Mile, snart bølgende i runde Høje og svagt skraanende Sænkninger, uden et Træ indenfor hele Linjen af Horizonten, et Hjem alene for Bøflen og Antilopen og for Indianerne, der jagede dem.«

Rygende, flygende, strygende gik det hele 10,000 engelske Mil.

Men hvilket »Selvsyn«!

Paa hveranden Jernbanestation danske, svenske og norske Vicekonsuler, Majorer, Oberster og Generaler, *Wholesalemen*, Saloon-

værter og Apothekere. I hver By Dinéer og Toaster, men meget faa Farmere.

Intet undgik Hr. *de* Billes Opmærksomhed, alt fik han med. Han saa bl. A. — en Møddingplads, »hvad der i Amerika er Tegn paa et endog meget fremskredent Agerbrug.«

Han slog ihjel den Fordom, at Prærien »er en ufrugtbar Jord; tværtimod, den venter kun paa Ploven og paa Menneskehaanden for at aabenbare sine rige Skatte og aabne sine næsten ubegrænsede Fremtidsmuligheder.«

Han havde Interesse for alt: Melmøller og Høvlemøller, Jernstøberier og Tømmerlagere, Forlystelsessteder og Saloons, Spillehuse og Danselokaler. Og han noterede sig, at der »i dette ny Samfund pulserer et vidunderligt kraftigt, raat, ofte lovløst Liv.«

Han savnede ganske vist en sagkyndig Landmands Forudsætninger, men veg dog ikke tilbage for en Skildring i store Træk af Amerikas Kvægavl, af »Korthorn, Herefords, Holsteiners (af hollandsk Stamme, som antages at skrive sig fra Hertugdømmerne), Jerseys, Guernseys, Alderneys, kullede Angus, Ayrshire osv.«

Kort sagt, den danske Ministerresident fik i mindre end 6 Uger »et til Selvsyn støttet Billede« af en Million engelske Kvadratmil, hvilket altsaa kan sammenlignes med, om en driftig Yankée-Journalist vilde gøre Danmark i

10 Timer. Og dette *Selvsyn* nedlagdes i Hovedværket:

Det store Vesten,

Kolonisationen af Nordamerikas Indland

imellem

Missisipifloden og Rocky Mountains.

En Indberetning
til det kgl. danske Udenrigsministerium fra den danske
Ministerresident i Washington.

Marts 1883.

(Trykt med Ministeriets Tilladelse).

En Million engelske Kvadratmil paa — 72 Sider!

Det danske Folk undredes over denne Alvidenhed, *Rosenørn-Lehn* undredes, og Hr. *de Bille* drog hjem for at blive hædret efter Fortjeneste.

Saa blev han Kammerherre og Amtmand i Holbæk.

Baron ÅKERHJELM.

Højt oppe paa det Bakkestrøg, der dækker Flensborg mod Vest, midt inde i et venligt lille Haveanlæg ligger — eller laa i hvert Fald 1864 — en ret anselig Bindingsværksbygning med en Altan, hvorfra man havde en dejlig Udsigt over Fjorden.

Det var Traktørstedet *Bellevue*.

Efter Danevirkes Rømning blev *Bellevue* besat af Johannitterne under Ledelse af Grev *Stolberg-Wernigerode*, Vicepræsident i det prøjsiske Herrehus.

Forlystelsesetablisementet blev omdannet til et Officerslazaret.

Rundt om i Værelserne stod tarvelige, yderst propre Sengesteder. Side om Side hvilede danske og prøjsiske Officerer, mest danske — det var *efter* den 18de April.

Dér laa den døende Major *Bauditz*, hist den nylig amputerede Major *Schau* — den

sidste af syv Brødre, alle Officerer: Tre faldt som Ofre for den første slesvigske Krig, to døde mellem Krigene, en blev ved Dybbøl den 18de April.

De fleste danske Officerer var haardt-
saarede, alle nedtrykte og tavse.

En eneste var ikke kuert, en saaret Officer med Hovedet i Bind.

Det var en svensk Frivillig, Løjtnant, Baron *Åkerhjelm*.

En Kæmpekarl, rask og livlig i sine Bevægelser, et skælmsk Blink i Øjet og et forsorent Træk om Munden, blondt Fuldskæg og Opstoppesnæse.

Kun 22 Aar gammel, født i Wisby, var han kort før Krigen bleven Underløjtnant ved *Gotlands national-bevåring*. Efter Danevirkes Rømning meldte han sig til Tjeneste i den danske Armé.

Han var Lazarettets *enfant terrible*, næsten ikke til at holde Styr paa, saa snart han var kommen saa vidt, at han kunde være oven Senge. Forbitret over at være fordømt til Uvirksomhed nærrede han et glødende Had til Sejrherrerne. Et stort Barn, som han var, søgte han at hævne sig ved Smaadrillerier.

En prøjsisk Officer, der besøgte en saaret Kammerat og som — efter Åkerhjelm's Mening — udfordrede ved sin Sabelklirren, traadte han

paa Tærne for derefter med et udæskende Smil at sige:

— »*Ursäkta!*

Ja, en letsaaret Holstener, der tjænte i den prøjsiske Armé, titulerede han uden videre Forræder.

Kort sagt, hans usminkede Udtalelser og fremfusende Optræden generede i høj Grad de prøjsiske Officerer. Han fik derfor heller ikke Lov til at blive længere end højst nødvendigt paa *Bellevue*. I Slutningen af Maj sendtes han til Spandau.

Men om et var alle, danske og tyske, enige: Den svenske Baron var tapper indtil Dumdristighed, som en Rasende havde han kæmpet hin sørgelige 18de April, da de sammenskudte Dybbølskanser stormedes.

Han værgede sig til det sidste i Skansen Nr. 4, vilde ikke høre Tale om Overgivelse. Først brugte han Sablen med Fynd, greb derpaa et Gevær og jog Bajonetten i Livet paa en fremstormende Prøjser. Men Overmagten var for stor: Et Bajonetstik gennem Kinden, et vældigt Kolbeslag i Hovedet, saa styrtede han til Jorden og afvæbnedes.

Bajonetten omfattede han forøvrigt med særlig Forkærlighed:

— »Bajonetten er et dejligt Vaaben, men man maa ikke støde den for voldsomt i Fjenden, ellers resikerer man ikke at kunne faa den

ud igen. Saadan gik det mig den 18de April. Jeg skal dog gøre opmærksom herpaa, naar jeg kommer tilbage til Sverrig.«

Faldt der en Udtalelse, som indeholdt den svageste Antydning af Tvivl med Hensyn til de danske Soldaters Mod, straks var han Fyr og Flamme.

Han havde læst en af *P. V. Groves* Krigs-korrespondancer til *Dagbladet*. Efter hans Mening ydedes der ikke Soldaternes Tapperhed Anerkendelse nok. Saa for han op:

— »Jeg skal bevidne, at den danske Soldat er tapper, det har jeg selv set. Men træffer jeg den Karl, der siger det modsatte, skal han komme til at smage min gode Klinge.«

Den elskværdige Diakonisse paa Johanniterlazarettet kaldte ham spøgende:

— »Der tolle Schwede!«

*

*

*

Tyve Aar efter traf jeg ham atter — i *Fritz Frantzens* Bog- og Veksel-, Snus- og Tobaksforretning, Milwaukee Ave. Nr. 224, Chicago, Ills.

Udenfor paa Gaden holdt en belæst Arbejdsvogn. En svær Karl traadte ind med Favnen fuld af Pakker. Et Par Ord veksledes, saa bød Frantzen en Cigar og sagde:

— »*Let us go round the corner and take something, Baron*«.

— » *Well!*«

Ved Tilbagekomsten fortalte Frantzen:

— »Det var en gammel Krigskammerat, en svensk Frivillig, Baron Åkerhjelm. Vi var Officerer sammen i 64. Han var en ren Djævel til at slaas, blev saaret den 18de April. Nu kører han i Byen med Varer for *Simon Bros.*, Wholesalemanden paa *South Water Street*. Det er vist lidt smaat for ham; forresten en prægtig Fyr. Naar han kommer her, drikker vi altid et Glas sammen paa gammelt Kammeratskab.«

I *Simon Bros.*' Pakhuskarl kunde jeg ikke have genkendt den livslystne, flotte unge Løjtnant fra 64.

Klædedragten var mer end tarvelig, Skæget graasprængt og uredt, Ansigtstrækkene slappe, — han var ældet før Tiden. Men hans Kæmpeskikkelse var ubøjet.

*

*

*

I Februar 1888 mødte jeg Baron Åkerhjelm for tredje Gang:

»Finansudvalget tiltræder Krigsministerens Forslag om en aarlig Understøttelse til Baron *K. W. H. Åkerhjelm*, der deltog i og udmærkede sig som frivillig Officer i den danske Hær under Krigen i 1864. Løjtnant Åkerhjelm er, tilsyneladende paa Grund af de Saar, han fik i Krigen, under hvilken han tillige faldt i prøjsisk Krigsfangenskab, bleven angreben af

Sindssvaghed, og hans Tilstand synes at gøre Kravet om en Understøttelse i høj Grad berettiget. Som Følge heraf har Udvalget ogsaa bevilget 500 Kr. i dette Øjemed.«

Og jeg mindedes *Schwester Amalies* spøgefulde Ytring:

— »Der tolle Schwede!«

XVI.

LOUIS PIO.

Nedstammende fra en gammel fransk Adelsslægt i Provences solrige Egne, ved Tidernes Ugunst født som Borgerlig i det kolde Norden. Af Temperament og Natur Romantiker; stadig syslende med Nutidsspørgsmaal, altid behandlede dem paa en Vis, der mindede om Fortidens uklare, upraktiske Fantasteri.

Han interesserede sig levende for den sammenlignende Mythologi og Sagnhistorie, erhvervede sig adskillige Kundskaber, gjorde i Skriftet om »Olger Danske« et talentfuldt Forsøg paa at anvende Nutidsvidenskabens Methode, men naaede ikke Maalet, — hans romantiske Naturel forledte ham til vidt-svævende Gisninger.

Han var til en Tid Postembedsmand, skal have havt gode, højst moderne Ideer, — men det faldt ikke i hans Lod at realisere dem.

Paa det religiøse Omraade Fritænker, —

og saa havnede han dog i spiritistisk Mysticisme, stod en kort Tid ved Randen af Katholicisme.

Efter 1870 stærkt greben af de mægtige sociale Rørelser, som gennemstrømmede Europa, blev han Socialismens Forkæmper herhjemme. Ogsaa paa det Punkt glippede det for ham; han skød ud over. Som dyppet i Fraade var hans Pen, den højtklingende Frase beherskede hans Tale. Han talte og skrev, som stod han overfor en Flok rasende Kommunarder, som havde han Revolutionen bag ved sig, — og saa kom han paa »Vridsløselille«!

Hans Agitation, støttet af Impulser udenrigsfra, gav Arbejderbevægelsen et stærkt Stød fremad. Men den faste Fagforeningsorganisation, der er den danske Socialismes Styrke, den skabtes væsenlig af *Hørdum* og andre Arbejderførere, der saa' mere ædruelig paa Tingene.

I Begyndelsen utvivlsomt Socialist af Overbevisning, uden Bitanke om Pengefordel, snarere stærkt ansporet af en vidtflyvende Ærgærrighed, grebes han senere af Modløshed og sveg paa et skæbnesvangert Tidspunkt den Arbejderskare, der havde sluttet sig om ham.

Alt i alt en vel udrustet, mulighedsrig Personlighed, men en selvmodsigende, splittet Natur, der i sig selv indeholdt Spiren til Chan-

cernes Fortabelse. En Mand, hvis Fremtræden ikke er gaaet sporeløst hen over Danmark, og hvis Virksomhed det er vanskeligt at fælde en retfærdig og upartisk Dom over.

Saa var det i Foraaret 1877, at *Louis Pio* drog til de Forenede Stater.

*

*

*

I August 1883 var en 5—600 Mennesker samlede i en lille Lystskov, et Par engelske Mil fra Chicago. Den aabne Plads, hegnet af grønne Træer, var fyldt med festklædte, muntre Folk.

Der var graaskægede Pionerer, hvis Træk, bar Mærke af aarelangt Slid og Slæb; der var rødmossede Bønderkarle og raske Haandværkere; der var flotte Københavnerer, som endnu havde en Rest af Rejsepengene i Lommen og af den københavnske Skrædders Klæder paa Kroppen; og saa var der en Skare tækkelige, om end ikke synderlig smukke Kvinder, hvis amerikanske Toiletter og radbrækkede Engelsk ikke kunde dølge deres danske Afstamning.

Det var Foreningerne »Dania« i Chicago, Ills., og »Dania« i Racine, Wisc., som i Fællesskab foretog en Skovtur.

Rundtom saas bølgende Danebrogsflag og kulørte Foreningsbannere med forgyldte Inskriptioner. Til venstre en aaben Danse-Estrade, omgærdet af talrige Madkurve, til

højre en *bar* af sammentømrede Brædder, i Baggrunden en flagsmykt Talerstof.

Man venter paa Hovedtaleren, Louis Pio.

Endelig kommer han farende i en lethjulet *buggy*, springer af, hilser paa Komitémedlemmerne, faar sig et Glas Øl eller to, og bestiger saa Talerstolen.

Efter 11 Aars Forløb hørte jeg atter Pio tale, — sidste Gang var Aftenen før hin skæbnesvangre 5te Maj 1872.

Der var lavt til Loftet dernede i Phønix-Kælderen; gennem den sveddunstende, af tætte Tobaksskyer fyldte Luft lige skimtedes hans Skikkelse i Baggrunden. Noget i hans Stemmes dirrende Klang varslede om kommende Fare; det var, som havde han selv en Forudfølelse af, at han slog det sidste Slag. Som svirrende Pile fløj hans skarpslebne Fraser hen over Tilhørernes Hoveder, hidsende og æggende den sammenpressede Menneskemasse til rungende Leveraab. Med en nervøs Il, der virkede stærkt, slyngede han Slagord paa Slagord ud blandt sine tro Tilhængere.

»Nu eller aldrig« det var Løsenet. . . .

Pio var blevet noget ældre nu; lidt magrere, hvilket vilde sige meget, og mere gulgraa i Teinten. Og saa havde han kun Tandbrokker, takket være Vridsløselilles Mave- og Tandødelæggende Kost.

Men han var roligere.

Han talte om Friheden, om den store Republik, der yder de Danske saa mange Goder, giver dem Borgerret og et Hjemsted, hvor Personligheden kan udvikle sig, frigjort for hæmmende Baand og for smaatskaaren Spidsborgerlighed:

»Men vi yder ogsaa noget til Gengæld: Vi Skandinaver har været Civilisationens Budbringere i det fjærne Vesten, som Pionerer har vi indvundet nyt Terræn. Vel har Kampen ofte været haard og byrdefuld, men det er en Fredens lykkebringende Gærning, vi har udført. Vi har ikke, som vore Forfædre, de hærgende Normanner, banet os Vej med blinkende Klinger, vor Vandring har ikke været plettet af Blod. Gennem Præriens jomfruelige Jordbund har vore Ploves blanke Blad skaaret dybe Furer; vore skarptslebne Økser kapper ikke Menneskehoveder, men urgamle Træer. Ogsaa i en anden Retning er vi Pionerer. Gennem Breve og Besøg udveksler vi Vestens sunde ny Ideer med dem der hjemme. Det giver frisk Luft, og saa kommer vel en Gang den Tid, da Hjemmefødningen kaster al Kineseriet over Bord, og dét lige fra øverst til nederst.

Og ét har vi Lov at sige med Stolthed, vi, som er dragne herover: Vi hører ikke til Bundfaldet, — saa var vi gaaet til Bunds for lang Tid siden. Tværtimod, det er de bedste,

de dygtigste, de selvstændigste Kræfter, der udvandrer. . . .«

Slutningsfrasen — sand for de Emigranternes Vedkommende, som rekrutteres af Arbejder- og Bondestanden — tog naturligvis stærkt Bifald.

Saa steg Pio ned, vekslede nogle Ord med forskellige indflydelsesrige Medlemmer, modtog Tilbudet om en *drink*, hvad enten det nu var Øl eller Whisky, — og en halv Time efter var han atter forsvunden fra Festpladsen.

Hele Historien var en Forretning, — ikke saaledes at forstaa, at han fik Betaling for Talen, men saaledes, at han havde sin Fordel af, at Opmærksomheden blev henledet paa ham som et fremragende Medlem af den skandinaviske Koloni. Saa kunde det jo være, at en Bid faldt af til ham, naar en kommunal Bestilling næste Gang skulde gives til en Skandinav.

Og det skete virkelig.

Et halvt Aars Tid efter var en Plads ledig som tilsynshavende Arkitekt ved Countyhospitalets ny Bygning. Det demokratiske Parti, der er herskende i Chicago, besluttede — under Henblik paa det forestaaende Præsidentvalg og for at smigre de demokratiske Vælgere blandt Skandinaverne — at besætte Posten med en Skandinav.

Pios Venner satte sig i Bevægelse og henpegede paa, at han var en almindelig kendt Personlighed og dertil Fagmand. Fagdannelsen

bestod rigtignok kun i, at Kandidaten et Aars Tid eller to havde frekventeret polyteknisk Lærestanstalt, og saa havde han været Sekondløjtnant i Infanteriet. Men i hvert Fald var han, hvad det faglige angaar, mere kvalificeret end hans Konkurrenter, af hvilke den ene var Cigarhandler, den anden Saloon-Vært.

Nok sagt, Pio fik Pladsen, der indbragte 5 Dollars om Dagen, saalænge Bygningsarbejdet varede. Ifølge Overslaget skulde det tage et halvt Aars Tid; men Pio mente, at det vilde nok trække ud et Aar eller to.

Der var jo saa mange, som havde Interesse af, at man ikke blev for tidlig færdig.

Hvorledes han udfyldte Pladsen som Kontrol-Embedsmand, skal jeg ikke kunne sige. Tilsyneladende udviste han Nidkærhed.

Han havde i den Tid altid travlt, og stor Moro vakte det, naar det lange Menneske kom farende sveddryppende, udbredende sig over sin ansvars- og byrdefulde Stilling. Han tog den nemlig meget alvorlig: Under venstre Arm en tyk Papirsrulle, der vel sagtens skulde forestille Tegninger og Overslag — ingen har set dem —, og ud af højre Bukselomme en fagmæssig Tommestok.

Sikkert er det i al Fald, at han hævdede 5 Dollars pr. Dag. Og et Rygte fortalte, at han en Morgenstund var blevet set entrende

op ad en lang Stige, bankende paa Muren, udmaalende Vindueskarmene.

*

*

*

Da Projektet med at danne en socialistisk Koloni i Kansas totalt var mislykket efter kort Tids Forløb, tog Pio i Sommeren 1877 til Chicago, som siden har været hans Standkvarter.

Derfra har han foretaget mer eller mindre heldige Udflugter.

Efterat Pengene var opbrugte, gjorde han et svagt Forsøg paa at lære sig et Haandværk.

Han blev Sætter.

Men da efter et Par Maaneder hans stive Fingre ikke havde bragt det til videre end til at tjene 2—3 Dollars om Ugen, var han færdig med Haandværksstanden.

Udholdenhed er overhovedet ikke hans stærke Side. Derimod er han i Besiddelse af en vidunderlig Spænstighed, der hidtil har ført ham nogenlunde tørskoet gennem Amerikas Farvande. Og saa en uudtømmelig Rigdom paa Ideer, — der blot har den Fejl, at ikke en af Tusinde bliver praktisk realiseret.

Til de skandinaviske Socialister staar han i et noget køligt Forhold.

Han blev modtaget med stor Mistænksomhed, og hans højtflyvende Fantasterier gjorde grumme lidt Indtryk paa de amerikaniserede

Arbejdere. Han optraadte vel som Agitationstaler under Jernbanestrejken i 1877, men trak hurtig Følehornene til sig, da Politiet og Militisen viste, at de ikke forstod Spøg. I Stiftelsen af det skandinavisk-socialistiske Ugeblad »Den ny Tid« havde han ligeledes nogen Del. Men efter kort Tids Forløb afbrødes al Forbindelse med Socialisterne, hvis Chicago-Organ endog til Tider har angrebet ham meget skarpt.

Pio er blevet Forretningsmand ovre i Amerika.

Hans Forretningsomraade er det literære, det journalistiske, det politiske Felt.

Han har i det hele givet Ideen til eller været Redaktør af ikke mindre end 27 skandinaviske Ugeblade. Men man kan ikke sige, at han har været ubetinget heldig med disse Foretagender, af hvilke kun en 5—6 har overlevet en halv Snes Numre. Resten er hurtig kommen »paa andre Hænder«. Bl. a. har han et halvt Aars Tid redigeret »Folkets Avis«, der udgaar i Racine, Wisc., og i 3—4 Maaneder »Grand Forks Tidende«, der udgives i Grand Forks, Dak. — Fra sidstnævnte Sted, hvor han var lige ved at omkomme af Kulde, medbringer han kun *en* kær Erindring, — Mindet om en Neger-Lynchning, han var saa heldig at overvære.

Endvidere har Louis Pio i en længere Aar-

række været knyttet til det norske Blad »Nord-vesten«, St. Paul, Minn. —

Det var kun stødvis, han arbejdede derved, kun, naar den tunge Nordmand, der var Redaktør, trængte til en rigtig Slagartikel. Saa gik der Bud til Chicago efter Pio. Denne, som paa Grund af sin journalistiske Virksomhed har Fribilletter paa en Del Jernbaner, dampede med et Kvarters Varsel afsted, afleverede Artiklen — efter en halv Times Konference og en Times Skriverseri —, fik sine 10 Dollars og rejste tilbage med næste Tog — en Rejse paa 7—800 engelske Mil.

Et halvt Aars Tid var Pio ogsaa Medarbejder ved det methodistiske Ugeblad »Den kristelige Talsmand«. Hans Forretninger bestod bl. a. i at referere de skandinaviske Methodistpræsters Prædikener, og han indlagde sig stor Fortjæneste ved at sætte Stil paa de Sætninger, som afleveredes. Der skal have været Tider, hvor de gode Prædikanter har haft nogen Vanskelighed ved at genkende deres egne Produkter, — men de klagede aldrig over Referaterne, tværtimod!

Samtidig udfoldede Pio en betydelig literær Virksomhed. Han oversatte fra Engelsk Methodist-Romaner som »Kong Davids Hus«, »Salomo og Sulamith« osv., udgav »Den lille Fører«, en Vejleder for Emigranter, »Amerikansk Lovbog«, »50 Timer i Engelsk« (paa Svensk),

alt i alt vel en Snes Bøger, ret dygtigt Haandværksarbejde.

Ikke uden literært Værd er »Minnesotas Historie«, til hvilket Værk han har gjort nogle Forstudier. Udgivelsen paabegyndtes i 1884, men saavidt vides er der hidtil kun udkommet et Hefte. Derimod er hans »genialeste« Værk sagtens de »50 Timer i Engelsk« (paa Dansk), der indbragte ham 7—800 Dollars Brutto. Bogen blev efter Sigende trykt i 2000 Eksemplarer, til en Pris af $\frac{1}{2}$ Dollars pr. Stk.; der solgtes vel knap 200 Eksemplarer, — og dog tjænte Pio Penge.

De enkelte Timer var nemlig ganske simpelt Avertissementer, som for hver Side betales med fra 25—50 Dollars. En Time begyndte saaledes:

- Hvad er det vigtigste for en Farmers Kone?
- En Symaskine!
- Hvor faar jeg den bedste Symaskine?
- Hos *John Davis & Co.*, Dearborn Street. Nr. 708, Chicago, Ills. osv.

En anden saaledes:

- Jeg har Brug for en Tærskemaskine; hvor erholder jeg den bedste?
- Naturligvis hos *I. C. Case*, Racine, Wisc.
- Kan jeg virkelig stole derpaa?
- Jeg behøver blot at nævne for Dig, at *I. C. Case* har taget over 20 Præmier paa Udstillinger i de Forenede Stater, England og Frankrig, osv. osv.

Det maa dog tilføjes, at Pio ikke var kræsen i Valget af Betalingsmidler. Kunde han ikke faa Penge, saa tog han mod Varer, en Symaskine, en Silkekjole osv. Ja! af en Ejendoms-kommissionær, der tog Avertissementer for 100 Dollars, blev han betalt med en ubebygget Grund i Udkanten af Chicago. Men den er han rigtignok endnu Ejer af, — Grunden var nemlig usælgelig.

Til en Tid har Pio arbejdet for Professor N. C. Frederiksen, der drev en betydelig Landsalgsforretning i Chicago.

Usikker og vakkende har hans Stilling været lige fra det Øjeblik, han satte Foden paa Amerikas Jordbund. Saa var det for en 5—6 Aar siden, at Lykken endelig tilsmilede ham: For første Gang erholdt han en *fast* Stilling.

Ved sine demokratiske Venners Hjælp blev han nemlig ansat som Assistent ved Toldvæsenet i Chicago med en aarlig Gage af 1200 Dollars. Forinden maatte han underkaste sig den saakaldte *civil service examination*, der er indført af Grover Cleveland.

Eksaminen er forresten ikke vanskelig: Fagene er de Forenede Staters Historie og Geografi, Regning og Skrivning.

Et usikkert Forlydende melder, at han — trods Demokraternes Valgnederlag i 1888 — skal have gjort det Kunststykke at holde Pladsen.

Op og ned er det gaaet for Louis Pio under hans Landflygtighed. Der har været Tider, hvor han knap har kunnet bjerge Føden. Men han har aldrig været bange for at dele den sidste Halvdollars med en Ven, der trængte. Alt i alt en god Kammerat, hjælpsom med Raad og Daad, og i et muntert Vennelag underholdende og interessant. Et Utal af Anekdoter, hentede allevegne fra, staar til hans Raadighed. Han evner at krydre sine Fortællinger med slaende Vid, hans Kendskab til Mennesker og Forhold er ganske omfattende.

XVII.

Prof. FREDERIKSEN.

Lidt mere duknakket, noget sværere, men lige rast- og stundesløs, lige springende i sin Tale og sangvinsk i sine Forhaabninger.

Kort sagt, tilsyneladende var Professor *N. C. Frederiksen* den samme i Amerika som herhjemme. Det var, som om Aarene med deres Slid og Savn, Nederlag og Skuffelser, var gaaet sporløst hen over ham.

Uvilkaarlig nødtes man til at beundre den Sindets Elasticitet, den ubøjelige Sejghed — sagtens en Arv fra hans Forfædre, de lollandske Bønder —, den aldrig svigtende Tro paa sig selv og sin Gærning, som havde sat ham i Stand til at danne en stor og selvstændig Forretning hist ovre i det fjærne Vesten.

Hvor glimrende og banet havde ikke Livet ligget for ham fra Ungdommen af!

Kun 25 Aar gammel Professor ved Københavns Universitet, i Besiddelse af Formue, støttet fra mange Sider som en af vore største

Mænds Svigersøn. Fra Dag til Dag udvidede han sin Virksomheds Omraader: Han blev dansk Folketingsmand, svensk Skovbrugsejer, københavnsk Grosserer, Medstifter af genialt udtænkte Bankforetagender (Landmandsbanken) eller banebrydende Fabrik anlæg (Roesukkerindustrien). Og saa, paa en Tid, da han legemlig og aandelig nedbrudt havde søgt Helbredelse i Sydfrankrig, kom den længe ventede Efterretning om, at alt var ramlet sammen!

Han var en ødelagt Mand med henved en Million Kroner Passiva og saa godt som ingen Aktiver, nødsaget til at bryde sig Vej i et fremmed Land!

I Sommeren 1877 ankom han til Chicago, blottet for alle Hjælpekilder, uden Venner og Støtte. Fire-fem Aar efter stod han i Spidsen for en selv i Amerika betydelig Forretning, kunde paa sit Navns Underskrift rejse Tusender af Dollars, skaffede direkte og indirekte et Par Hundrede Mennesker Føden!

*

*

*

I 1877 boede paa Milwaukee Ave. Nr. 224 en Bog- og Tobakshandler ved Navn *Fritz Frantzen*. Han havde oprindelig været Tømmer-svend, senere lagt sig efter Tobaks- og Snusforretningen, tilsidst ved Hjælp af en Del Salmebøger, Opbyggelsesskrifter og antikverede

Romaner søgt at tilfredsstille ogsaa de læsende Skandinavers Trang.

Driftig og flittig, som han var, havde han i samme Lokale etableret en Slags juridisk Skriverstue, der kastede ret godt af sig; endvidere havde han en passende Biindtægt ved Salg af transatlantiske Dampskibsbilletter, Køb og Salg af Veksler; og saa var han Udgiver af Ugebladet »Hejmdal«.

I Aarenes Løb havde han saaledes tjænt sig nogle Tusender og erhvervet sig forskellige Ejendomme. Eller rettere: *Mrs. Frantzen* ejede flere Ejendomme. Ti støttet til en i Halvfjerdserne bestaaende Illinois-Statslov havde nok Hr. F. efterhaanden *afhændet* til sin Hustru Ejendomsretten over Husene og Grundene.

Paa det Tidspunkt, da Prof. Frederiksen ankom til Chicago, skal Stillingen have været lidt prekær for bemeldte Hr. Frantzen. Ejendommene var faldne i Pris, Bøgerne delvis usælgelige. Kort og godt, der afsluttedes pludselig en Handel, ved hvilken Frantzen overdrog til Frederiksen Tobaks-, Snus-, Bog- og Bladforretningens samtlige Aktiver, medens Frederiksen efter Sigende overtog en Gæld til københavnske Boghandlere samt transporterede sin Professorpension til Boghandleren.

Denne Transaktion afstedkom adskillige Ulæmper, og der udspandt sig i den skandinaviske-amerikanske Presse en langstrakt

Polemik mellem de to Herrer, som gensidig titulerede hinanden med udsøgte Tillægsord. Alt dette kan dog forbigaaes her. Nok er det, at som Debut betragtet var Professorens første Forretning mindre heldig. Hans statsøkonomiske Studier viste sig at have været lidet dybtgaaende paa Detajlhandelens Omraade. Og hans Medhjælpere, d'Hrr. *Poul Geleff* og »sorte Hansen« (en ung Pakhusforvalter, der var Pios Privatsekretær under Socialist-Bevægelsen i Halvfjerdserne og fulgte med ham til Amerika i 1877), var ikke stort dygtigere.

Særlig fortvivlet skal Frederiksen have været, naar han var alene i Butiken. Han løb altid sur i Priserne: Den ene Dag kostede en Salmebog 25 Cents, næste Dag maaske $\frac{1}{2}$ Dollars, tredje Dag var den i Professorens Øjne 1 Dollars værd. I Reglen holdt han sig dog til Minimumsprisen, — han var ingen Ynder af Opbyggelsesskrifter og den Slags.

Næstkommanderende i Bogladen var Poul Geleff. Han var i Grunden slet ikke saa ueffen som Smaahandler; han kunde snakke med Kunderne og det baade paa Plat- og Højtysk, paa Københavnsk og paa Jysk. Paa Engelsk gik det derimod mindre godt. Men *faste* Priser holdt han heller ikke, om end af andre Grunde end Frederiksen. Geleff havde nemlig det Handels-Princip, at det blot kom an paa at faa Penge ind. Han gik ganske simpelt ud fra

den Forudsætning, at Indkøbspris var et ukendt Begreb. Som Følge heraf kunde Folk, naar der var Ebbe i Kassen og det lakkede ad Aften, faa Varerne for hvadsomhelst, blot de betalte kontant. Kontanter var en ufravigelig Betingelse, naar Geleff stod bag Disken. Frederiksen derimod, som jo altid har været en stor Sangviniker, gav hellere den største *loafer* Kredit for et Par Dollars, end han indkaserede $\frac{1}{2}$ Dollars i 5-Centshandel.

Bogføringen var meget primitiv.

Indviende siger, at den højt regnet bestod i Smaalapper, spredte rundt i Pengeskuffen. I én Henseende havde man dog taget Maal efter de strængeste moderne Konkurslove: Der blev *gjort op* hver eneste Aften, o: hver Aften tog Frederiksen af Kassen, hvad han havde Brug for — vel at mærke, forsaavidt der var nok til hans Forbrug —, og Rest-Summerne efterlod han til Deling mellem Personalet.

Fra Tid til anden kastede Frederiksen sig ogsaa over *en gros* Forretninger, der gik for sig paa to højst forskellige Maader. Enten etableredes et Massesalg af Bøger til en tilfældig Bydende, eller ogsaa fik »sorte Hansen« paa Nakken en vældig Tornyster propfuld af alskens opbyggeligt Makulatur, i Lommen en Dollars eller to til Afholdelsen af de første Dages Udgifter, endvidere en Tusendmils-Ticket,

og saa drog han om mellem de norske Farmere og solgte *à tout prix*.

Med en saadan Forretningsførelse var det klart, at selv et bedre forsynet Lager ikke kunde strække til i det Uendelige. Det lykkedes da nok ogsaa at faa *udsolgt* paa forholdsvis kort Tid.

Men nu Ugebladet »Hejmdal«?

Ja, det var i Grunden Professorens Kæledægge. Men netop derfor gik det samme Vej som Boghandelen.

»Hejmdal« havde, da Frederiksen fik Haand i Hanke med det, bestaaet et Aarstid eller to. Det havde alt vundet god Indgang blandt Skandinaverne og lededes med sund Dygtighed af Hr. *M. Salmonsens*, en Broder til den københavnske Boghandler af samme Navn. Saa kom Professoren, og den ene forfløjne og upraktiske Redaktions-Idé fulgte paa den anden. Bladet skulde have et literært Tilsnit, og Professoren skrev til Højre og Venstre, til Danmark, Sverrig-Norge og rundt om til skandinavisk-amerikanske Literatører.

Det var dog kun enkelte Bidrag, han fik. Blandt disse var en religiøs-filosofisk Afhandling fra Biskop *D. G. Monrad*. Den var i sit Slags fortræffelig, men har sikkert kun lidet interesseret danske Farmere. Og saa indeholdt Bladet ugentlige Artikler fra New-York, *aandfulde* Kausier og vammel-æsthetiske Betragtninger af

— *Clemens Petersen!* Heller ikke den Slags Føde tiltalte just jævne danske Arbejdere. Endelig fyldtes Spalterne med en mere vidtløftig end egentlig underholdende Levnedsskilddring, forfattet af Boghandler Frederiksen og omhandlende Professor Frederiksens Ungdomsliv og Manddomsgærning. Den stoppede dog op, forinden man var naaet til Kærnepunktet. Grunden til Afbrydelsen var ganske simpelt den, at Bladet gik ind, eller rettere maatte omdannes til et Slags landøkonomisk Tidsskrift.

Heller ikke den Entreprise betalte sig; og efter endnu et Par frugtesløse Forsøg opgav Frederiksen ethvert Haab om at slaa sig op ad Bladvejen.

Han førte saa nogle Aar en yderst vekslende, men temmelig kummerlig Tilværelse. Selv har han gentagne Gange erklæret:

»I de første 3—4 Aar, jeg var i Amerika, tjænte jeg knap til Føden. Spørger man mig, hvad jeg da levede af, vil jeg have Vanskelighed ved at svare derpaa. Saa meget kan jeg dog sige, at min daglige Kost til Tider bestod i 1 à 2 Gange *free lunch* eller for 5 Cents Æbler og et Glas Vand, undtagelsesvis slet Intet.«

Der var Maaneder, hvor han ikke havde Raad til at afse 10 Cents til Barbering, ikke at tale om 35 Cents til Haarklipning. Og Klædedragten svarede dertil: Sjudsket Flip,

tyndslidte, plettede Klæder, gabende Støvler og saa ingen Overfrakke midt i Vinterens Kulde.

Med den manglende Overfrakke forholdt det sig ret ejendommeligt.

En Gang i September havde Frederiksen laant sin Overfrakke til en Bekendt, der skulde foretage et Par Dages Rejse. Men September og Oktober gik, November kom med gennemtrængende Blæst og isnende Snesjap — stadig ingen Overfrakke! Saa møder Professoren pludselig sin Overfrakke paa Gaden:

— »Hov, stop lidt! synes Du ikke, det er paa Tide, at jeg faar Frakken?»

— »Herregud, *nu* kan jeg virkelig ikke undvære den. Husk, jeg har Kone og Børn!»

— »Ja, ja,« sukkede den frysende Professor godmodigt, »men glem ikke, at jeg ogsaa kan trænge til Frakken.«

Frederiksen saa' aldrig den Frakke!

Der har endog været 14 Dage, da han ikke havde Tag over Hovedet; og det var ovenikøbet midt om Vinteren.

— »Hvordan klarede De den Hr. Professor?»

— »Det skal jeg saamænd sige Dem. Jeg boede den Gang i Milwaukee og havde tilovers fra min Redaktionsvirksomhed en Fribillet paa Chicago-Milwaukee-St. Paul-Banen. Saa steg jeg hver Aften ind i Toget, satte mig godt til Rette i den opvarmede Waggon og blundede sødelig, til vi var kommet et Par Hundrede

engelske Mil ud i Landet. Ved en eller anden Station, ligegyldig hvilken, forlod jeg Toget og opholdt mig i Ventesalen, til der ankom et Tog, som vendte Kursen ad Milwaukee til. Det gik brillant!«

Af disse Smaatræk, der kunde forøges i det Uendelige, vil det formentlig staa klart, hvor haardt han maatte kæmpe for Tilværelsen i Aarene omkring 1880. Dog stod han netop da nær sine Ønskers Maal, et Maal, der 3 Aar igennem havde været i hans Tanker Dag og Nat, og som han naaede, fordi han støttedes af en haardhændet Viljekraft og et underlig sangvinsk Blik paa Fremtiden.

Hvad var hans amerikanske Fremtidsmaal?

Han vilde danne en Landsalgs-Forretning *en gros*, være Mellemand mellem de skandinaviske-germaniske Smaakøbere og Storsælgerne, Jernbaneselskaberne, som udparcellerede de uhyre Landstrækninger, der var skænket dem af Staten til Vederlag for Anlæg af Baner henover ubeboede Prærier.

Frederiksen havde vejret, at Forholdene paa det amerikanske Pengemarked var gunstige for et saadant Foretagende. Der var Overflod paa løs Kapital, Rentefoden lav, United States Bonds i høj Kurs. Chicago f. Eks. havde som Følge af Ildebranden i 1871 været haardt trykket af dyr Pantegæld. I 1880 var alt forandret: Gælden for en stor Del afbetalt eller

konverteret paa billigere Betingelser, og Renten af Udlaan i faste Ejendomme ligesaa lav i Chicago som i New York. Paa Industriens Omraade var der Overproduktion. Som Følge heraf flød Menneske- og Kapitalstrømmen fra Byerne ud over Præriens jomfruelige Jordbund. Arbejdsløshed og nedsat Arbejdsløn forvandlede mangan afhængig Arbejder, der havde lagt et Par Hundrede Dollars til Side, til en uafhængig Farmer. Og Smaakapitalisterne fulgte Storkapitalens Eksempel, købte udyrket Præriejord og lod den ganske rolig ligge hen i Aarevis, vel vidende, at det midlertidige Rentetab mer end opvejedes ved, at hver Acres Land steg i Værdi Aar for Aar, Maaned for Maaned, Dag for Dag.

Kort sagt, paa et usædvanligt heldigt Tidspunkt var det lykkedes Prof. *Frederiksen* at komme i Forbindelse med *The Chicago, Milwaukee & St. Paul Railway Compagny*, et Selskab, der kommanderer c. 5000 Mil Jernbaneskiner og som ejer Acres Land i Hundredtusendvis, fornemlig i det sydlige Minnesota og det nordlige Jowa . . . Det var — i Parenthes bemærket — denne Bane, der i sin Tid be-gejstrede en driftig norsk Passager-Agent til følgende Avertissements-Kvad:

Vi valfarte aldrig til Helgenen St. Jago,
Men heller vi rejse til Staden Chicago.

Dog blir det os lidt for broget og traaki,
 vi gør et Besøg i det skønne Milwaukee.
 Og vil vi gaa ud i det lystige Vesten,
 vi spænder for Kærren den dampende Hesten.

Chicago, Milwaukee og St. Paul

os stedse vil føre frem til vort Maal.
 Med Lynets Fart den afsted os kører
 og bærer for os de største Bører.
 Vil fort Du rejse og være tryg,
 saa sæt Dig kun trøstig op paa dens Ryg. — —

Omkring 1880 var Frederiksen, der den Gang opholdt sig i Milwaukee traadt i Forhold til hin Banes Landsalgs-Kontor, og han havde af og til lidt Arbejde for det.

Naturligvis benyttede han Lejligheden til at sætte sig ind i Forretningerne. Direktionen, der havde givet ham Løfte om en lille Post, indsaa snart, at han var umulig som Kontormand. Men den havde en vis Respekt og Sympathi for hans Ihærdighed og havde intet mod at bruge ham, naar det kunde ske *uden Ansvar* for Følgerne af hans vidtflyvende Planer. Derfor fik Frederiksen i 1880 Underretning om, at forsaavidt han præsterede den første Udbetaling, et Par Tusend Dollars, kunde han faa et mindre Parti Land for en billig Penge og paa særdeles læmpelige Afbetalingsvilkaar. Det galdt nu blot om at faa en Kompagnon, der kunde skaffe de fornødne Kontanter! En saadan fandtes heldigvis i den danske

Konsul *A. Boyesen*, i sin Tid Indehaver af en større Kornforretning i Milwaukee.

Nu havde Professoren da omsider faaet Foden indenfor. Og det gik rask fremad. Men efter et Aarstids Forløb hævedes Firmaet, og Kompagnonerne skiltes som — Fjender, siges der. Frederiksen flyttede saa i 1881 til Chicago, hvor han gik i Kompagni med Konsul *Waldemar T. Hansen*; senere optoges desuden i Firmaet en *Mr. Drummond*. Og fra dette Øjeblik, men navnlig i Aarene 1882—84, tog Forretningen et umaadeligt Opsving. Det skyldtes vel væsenligst Frederiksens energiske Arbejde og praktiske Blik; men det maa ikke overses, at han havde en fortrinlig Hjælp i *W. T. Hansen*, en besindig Købmand med indgaaende Kendskab til Nordvestens Forretningsforhold og Personer. Af mindre Betydning var nok *Mr. Drummond*, en ung flot Amerikaner. Hans Nærværelse gav dog en vis ydre Anseelse, thi han var af *fin* Familie, og han nedstammede fra de første engelske Indvandrere, — og hans Fader beklædte, saavidt mindes, en høj Post i de Forenede Staters Landkontorer.

Frederiksen, Hansen & Drummond havde Lokale i Nr. 26 North Clark Str., tre meget store Kontorværelser paa 1ste Sal i et af Chicagos dyreste Forretningskvarterer. Paa Væggene hang vældige Kort, forestillende de Land-

strækninger, man i Øjeblikket havde til Salgs; rundt paa Borde og Stole laa omhyggelig udførte Specialkort over hvert enkelt County samt Masser af Smaabøger med blomstrende Beskrivelser; og henne i Krogene opstabledes i Tusendvis mere kortfattede, reklameagtige Cirkulærer.

Overalt herskede feberagtigt Liv og Travlhed: Hist var en Kontorist beskæftiget med at tegne Kort saaledes, at røde Firkanter forestillede det usolgte, sorte det solgte Land; ved et andet Bord skreves der udenpaa de Cirkulærer, med hvilke man i Hundredtusindvis oversvømmede de skandinaviske og tyske *Settlements*, osv. osv. I det hele fandtes — foruden de tre Chefer — et fast Kontorpersonale paa en 10—12 Personer, lønnede hele Aaret rundt med fra 10—30 Dollars pr. Uge.

En af Agenterne kommer ind med en Flok gemytlige Plattyskere eller svedne Jyder. Det er eventuelle Købere, og nu bliver der en Talen og Forklaren, Pegen paa Kort, Henvisen til Bøger. Har Liebhaverne intet andet Udbytte af deres Besøg, saa vender de i hvert Fald hjem med Lommerne fyldte af forskellige Tryksager.

Ind farer Professoren.

Han har Hastværk; ti om en 3—4 Timer skal han paa Rejse saadan en 5—600 Mil ud i Landet. Men der er selvfølgelig Tid til at

trykke Bønderne paa Næven og slaa en lille Passiar af med dem. Saa til Skrivebordet! Det vil sige, Professoren kaster sig i en Stol, og en fiks lille Amerikanerinde, med spillende brune Øjne og koket rød Silkesløjfe i den alenlange Haarfletning, sætter sig ved Skrivebordet. Med rivende Fart dikterer Chefen; men Frøkenen er ligesaa hurtig, — hun er Stenograf. Paa en Times Tid er et Utal af Skrivelser færdige. Professoren forsvinder som et Lyn, medens Stenografinden, der har 12 Dollars om Ugen, efter en hurtig Gennemlæsning af Manuskriptet lader Fingrene glide henover en amerikansk Skrivekugle af nyeste Konstruktion.

Fra *Frederiksen, Hansen & Drummonds* Kontorer udgik intet haandskrevet Brev!

Endvidere beskæftigedes flere Hundrede Agenter, lokale eller rejsende, fast gagerede eller lønnede med Provision. De fast lønnede Agenter var dog forholdsvis faa; de var væsentlig anbragte i de Egne, hvor Firmaet havde Land til Salg. De andre Agenter, hvad enten de nu havde fast Bopæl eller fartede om fra Sted til Sted, havde til Opgave at faa fat i Købere, der da i samlet Flok — de saakaldte *excursions* — førtes hen til den lokale Agent, som paaviste Landet. . .

Skøndt det selvfølgelig ikke er Meningen at gaa nærmere i Detajl, skal her dog anføres

et Par Træk for at anskueliggøre Forretningens Omfang og Karakter.

I Aarene 1882—1884 solgtes henved 100,000 Acres Land (en Acre ca. 6 Skæpper Land) til over 8000 Købere. Priserne var selvfølgelig højst varierende; men en stor Del af Landet, der var beliggende i det sydlige Minnesota og det nordlige Jowa, blev sagtens betalt med 6—8 Dollars pr. Acre, deraf en øjeblikkelig Udbetaling af 1 Dollars pr. Acre, endvidere Udstedelse af en Slags Panteobligation og Afbetaling i en længere Aarrække. —

Hvad Firmaets Forhold til Landet angaar, saa var Firmaet ofte kun at betragte som Hovedagentur; i andre Tilfælde havde det ligefrem Ejendomsret, om end kun en mindre Udbetaling havde fundet Sted.

Hvorledes skaffedes saa det kontante Beløb? Ikke af Firmaets Kassebeholdning, der sjelden var overdreven stor, men ved den Kredit, som Firmaet eller rettere Frederiksen nød. Thi det forholder sig virkelig saa: Det var lykkedes den fhv. Professor at indgyde amerikanske Forretningsmænds Tillid. Specielt stod han i Forbindelse med en tysk-amerikansk Bankier i Milwaukee, *Mr. Noonmacker*, der gav Pengeforstrækninger mod til Gengæld at faa en Slags Panteret i Landet samt successivt Købernes Afbetalingsobligationer ind i sit rummelige Pengeskab.

Selvfølgelig var det dyre Penge! Men dyre Penge er bedre end slet ingen Penge, som Frederiksen plejede at sige.

Skønt Firmaets Udgifter var meget store — i 1884 anslog Frederiksen dem til ca. 100 Dollars pr. Dag — mente man dog, at hver af Cheferne havde haft en aarlig Indtægt af fra 12—15000 Dollars. Frederiksen var imidlertid en Mand, der brugte mange Penge, naar han havde dem. Ikke paa sig selv personlig, — han er i Grunden nøjsom og tarvelig anlagt. Men han holdt meget af at traktere, det fornøjede ham at se sine Medmennesker i godt Humør. Og havde han gjort en god Forretning, var han ikke bange for at give Champagne over en lav Sko. Eller mødte han en Landsmand, hvis Udseende tydede paa knappe Kaar, saa havde han straks paa Læben:

— »Hvordan gaar det? Snavs sagtens? Kom med hen og spis til Middag!«

Mindre Pengelaan var han altid til Rede med; og i Aarenes Løb summer det op. Hans daværende Bogholder har fortalt, at i Tidsrummet fra 1882—1884 havde Frederiksen udlånt ikke mindre end 14—1500 Dollars i Summer fra $\frac{1}{2}$ til 20 Dollars, — og de Fordringer var mer end tvivlsomme.

Frederiksen kan overhovedet ikke lide at sige Nej. Men der kunde naturligvis trækkes for store Veksler paa hans Godmodighed.

En gammel Studenterkammerat havde saaledes været temmelig nærgaaende: Kontoen var i et halvt Aarstid løbet op til 90 Dollars. Saa kom der igen en Anmodning om 5 Dollars.

— »Vær saa artig; men husk paa, at Du nu kun har 5 Dollars staaende.« *Kammeraten* tog Sedlen med Tak uden at forstaa et Muk af det Hele. Otte Dage efter var der paany Brug for Penge, og atter udbetaltes 5 Dollars; men samtidig underrettedes han om, at Kontoen var afsluttet:

— »Jeg havde besluttet at laane Dig indtil 100 Dollars; nu faar Du ikke en rød Cents mer.« Og Professoren holdt Ord, da *Vennen* næste Gang viste sig paa Kontoret.

Hertil kom, at Frederiksen ikke saa sjældent har haft overkomplette og uduelige Personer paa sit Kontor; han nænner ikke at afskedige Folk.

Som sagt, Frederiksen havde rig Anvendelse for sine Indtægter. De *maa* have været gode; ellers kunde han ikke i 1883—1884 have spenderet 1500 Dollars paa Udgivelsen af sit engelske Maanedsskrift »*Scandinavia*.«

— »Hvorfor anvender De saa mange Penge paa det Maanedsskrift?« spurgte man en Gang.

— »Det skal jeg saamænd sige Dem. Min ene Kompagnon holder flotte Piger, den anden flotte Heste. Jeg vil ogsaa have lidt

at more mig med; »*Scandinavia*« — det er nu *min* Kæphest.«

I Februar 1884 hævedes Kompagniskabet. Frederiksen og Hansen skiltes — som Uvenner, siges der; og Professoren har senere drevet Forretning under Firmaet: »*Frederiksen & Co.*«

Alle private Efterretninger gik ud paa, at han stadig udvidede sig, og Avertissementer i amerikanske Blade pegede i samme Retning. I 1887 averteredes der f. Eks. saaledes:

LANDS.

250,000 Acres

Selected Railway and State Lands in Iowa and Minnesota.
300,000 Acres in Texas and Arkansas.

FREE PARTICULARS.

FREDERIKSEN & Co., 51 S. Clark St., Chicago, Ill.

Og i »Folkets-Avis« for 1887 berøres »det enorme Omfang, som Firmaets Landforretning har naaet i de sidste Aar, og som særlig er begrundet i Prof. Frederiksens Dygtighed i at indkøbe passende Landstrækninger og Hæderlighed i alle Transaktioner.«

I Efteraaret 1889 ramlede det hele sammen: Passiverne ansloges til henvend en Million Dollars, Aktiverne var lig Nul!